

200 2

Fiskets Gang

Nr. 4 - 1994

164
193

UTGITT AV FISKERIDIREKTORATET

80. ÅRGANG
NR. 4 - APRIL 1994

Utgis månedlig
ISSN 0015-3133

ANSV. REDAKTØR
Sigbjørn Lomelde
Kontorsjef

REDAKSJON:
Ronny Bertelsen
Olav Lekve
Dag Paulsen

Ekspedisjon/Annonser:
Esther-Margrethe Olsen

Fiskets Gangs adresse:
Fiskeridirektoratet
Postboks 185, 5002 Bergen
Tlf.: 55 23 80 00

Trykt i offset
JOHN GRIEG A/S

Abonnement kan tegnes ved alle poststeder ved innbetaling av abonnementsbeløpet på postgirokonto 5 05 28 57, på konto nr. 0616.05.70189 Norges Bank eller direkte i Fiskeridirektoratets kassakontor.

Abonnementsprisen på Fiskets Gang er kr. 200,- pr. år. Denne pris gjelder for Danmark, Finland, Island og Sverige. Øvrige utland kr. 330,- pr. år. Utland med fly kr. 400,-
Fiskerifagstudenter kr. 100,-.

ANNONSEPRISER:

1/1 kr. 4.700,-
1/2 kr. 2.400,-
1/4 kr. 1.500,-
Eller kr. 7,80 pr. spalte mm.

Tillegg for farger:
kr. 1.000,- pr. farge

VED ETTERTRYKK FRA
FISKETS GANG
MÅ BLADET OPPGIS SOM KILDE

ISSN 0015-3133

Hedersmedalje til Christian Rieber

Onsdag 4 mai fikk Christian Rieber, direktør i G. C. Rieber, Selskapet For de Norske Fiskeriers Fremmes, sølvmedalje med diplom. Dette er første gang siden 1973 at noen får selskapets sølvmedalje og Rieber fikk sin for sin lange og utrettelige innsats for norsk fiskerinæring. Overrekkelsen ble foretatt i Håkonshallen i Bergen onsdag 4 mai av selskapets præsens Sigbjørn Lomelde.

Christian Rieber er en markant skikkelse innen norsk fiskerinæring og har en spesielt betydning for omsetningen av selskinn. Rieber er et sentralt navn i hele verden på mottak og bearbeiding av selskinn. Det er derfor ishavet har vært Riebers arbeidsområde. Bedriften har eget rederi som leier ut ishavsfartøyer til oppdrag i polare områder.

Christian Rieber har også hovedæren for at Bergen Fiskeindustri er blitt det moderne anlegget det framstår som i dag. Rieber hadde visjoner om en levende fiskeindustri på Bontelabo i Bergen. De store fryse- og produksjonshallene er de siste årene blitt modernisert og hele Bontelabo-komplekset er gjenoppbygget og samler i dag noen av de største fiskebedriftene i Bergen. Rieber er en mann med sunn bedriftskultur, som er opptatt av å skape trygge og gode arbeidsplasser. Konsernet G. C. Rieber har bedrifter langs hele norskekysten og har sitt hovedvirke innen handel med huder og skinn, marine råvarer og saltimport. Christian Rieber har visjoner og var en naturlig drivkraft bak etableringen av Bergen Fiskeauksjon.

Også i det åpnede Russland har Christian Rieber satt igang diverse virksomheter som saltimport i Murmansk. Her i landet har G. C. Rieber importert salt i over 100 år. Bakgrunnen for etableringen i Murmansk er et ønske fra russerne om å bearbeide sin egen fisk.

Rieber er ved siden av det rent forretningsmessige opptatt av kystkulturen. Han har vært engasjert i å bevare denne delen av norsk historie, og spesielt vært engasjert i driften av Norsk Fiskerimuseum. Museet flyttet for noen år siden fra Permanenten og inngår nå som en naturlig del av fiskerimiljøet på Bontelabo.

Det er 24 år siden Selskapets sølvmedalje sist ble delt ut. Da fikk Konrad Haram og Ole Alvestad sølvmedalje med diplom for utviklingen av utstyr til automatisk linedrift.

FG: Olav Lekve

INNHold CONTENTS

Norge og Russland enige om politikken i «Smutthullet» – <i>Norway and Russia agrees on the «Smutthullet»-politics</i>	4
De kartlegger vekst og samarbeid i fiskerinæringen – <i>Working on a survey of growth and cooperation in the fishing industry</i>	6
Turister fortrenger fiskerne – <i>Tourists supplant the fishermen</i>	7
Satsar på fiskeoppdrett tross store tap på utlån – <i>Concentrates on fishfarming despite major loss on loans</i>	9
Vellykket samarbeid for å stanse fiskefuske – <i>Successfull cooperation to stop cheating in the fishing industry</i>	12
Varmtvannsreker vinner terreng – <i>Warm water prawns are gaining ground</i>	13
Øk markedsinnsatsen! – <i>Increase the market effort!</i>	14
– Avvikling – ikke utvikling – <i>Liquidation – not development</i>	15
Samordnet modell beste løsning – <i>Coordinated model the best solution</i>	16
DANMARK:	
Snillaste guten i klassen – <i>The most kind boy in class</i>	17
Trist rekord – <i>Sad record</i>	19
Fiskarforbund som trygdekontor – <i>Fishermens organisation as welfare office</i>	20
Berre fiskemjøl går godt – <i>Only fishmeal is doing well</i>	23
Strid rundt importfisk – <i>Dispute about imported fish</i>	24
Helseplan for fiskeoppdrett i Sogn og Fjordane – <i>Plan of health for fishfarming in Sogn og Fjordane</i>	25
Regionale markeder for fisk – <i>Regionale markeder for fisk</i>	27
Inspektører på kvalitetskurs – <i>Inspectors on quality course</i>	29
Månedstatistikk – <i>Statistics</i>	31
Historikk: Da vi vant i Haag – <i>History: When we won in Haag</i>	33
Er havets sølv kommet tilbake? – <i>Has «the silver of the ocean» returned</i>	37
J-meldinger – <i>Laws and regulations</i>	43
Lån og Løyve – <i>New licenses</i>	44

FG**NR. 4
1994**Forsidefoto:
Foto:
Sigbjørn
LomeldeRedaksjonen
avsluttet
4. mai 1994

Norge og Russland enige om politikken i smutthullet

Norge og Russland er enige om at fisket i Smutthullet med fartøy fra tredjeland som ikke har kvoterettigheter undergraver de norsk-russiske bestebelsene på bærekraftig forvaltning av fisket i området, og kan ha negative økonomiske konsekvenser for kystbefolkningen. Det må treffes tiltak for å bringe det økende, ukontrollerte fisket til opphør, og det kan bl.a. skje ved fortsatt bruk av diplomatiske kanaler, økt nærvær av kontrollfartøyer i området og ved å hindre ilandføring til Norge og Russland av fangster tatt uten kvoterettigheter.

Dette ble slått fast i samtalen mellom fiskeriminister Jan Henry T. Olsen og den russiske fiskeriminister Vladimir F. Korelskij under Korelskij's offisielle besøk i Bergen 28. april til 1. mai.

Olsen orienterte om den enige som er oppnådd med EU om å undersøke hvordan uønsket fiske på bestandene i dette området kan hindres, og om at Norge og EU vil arbeide med tiltak for å hindre ilandføring av slike fangster i EU-havner. Korelskij informerte om tilsvarende tiltak som er gjennomført av Russland i forbindelse med uregulert fiske i Smutthullet, samt om forbud mot fiske av russiske fartøy i dette området.

Partene drøftet utviklingen på FN-konferansen om fiske på det frie hav. De konstaterte at konferansen har gjort visse framskritt, men at det gjenstår å avklare de viktigste spørsmål. Norge og Russland vil fortsatt ha et nært samarbeid i det videre arbeidet med å komme fram til et best mulig resultat på konferansen.

Fiskerisamarbeidet

Olsen og Korelskij drøftet gjennomføringen av det-russiske samarbeidet innen fiskerisektoren. Fra norsk side ble det orientert om norsk ressursforskning og -forvaltning. Det norske kvotekon-

trollsystemet ble demonstrert, og det ble redegjort for salgslagenes rolle i fangstkontrollen. Partene konstaterte at ressursituasjonen i Barentshavet og Norskehavet fortsatt er god som resultat av de felles anstrengelser for å regulere fisket. Korelskij orienterte om status i prosessen for fastsettelse av ny fiskerilovgivning i Russland og om forholdet mellom de sentrale fiskerimyndigheter og fiskeridministrasjonen på fylkesnivå.

Olsen og Korelskij understreket betydningen av et fortsatt nært samarbeid for å øke effektiviteten i fiskeriforvaltningen og kontrollen med uttaket av fellesbestandene i Barentshavet. De viser i denne forbindelse til arbeidet i Det permanente norsk-russiske utvalg for forvaltnings- og kontrollspørsmål som hadde sitt første møte i Bergen i april i år. Blant en rekke viktige saker merker de seg særlig at utvalget, i samsvar med enighet i Den blandede norsk-russiske fiskerikommissjon, fortsetter arbeidet med å komme fram til felles metoder for utarbeidelse av omregningsfaktorer, og at det arbeides videre med sorteringsrist for torske- og hysefisket, og at det i år skal arrangeres et felles kurs for norske og russiske fiskeriinspektører.

Norge og Russland bekreftet enigheten om at alle norsk-russiske fellesprosjekter som inkluderer utnyttelse av fellesbestander i Barentshavet, skal godkjennes av norske og russiske myndigheter. Videre bekreftet partene at de vil informere hverandre om hvilke kvanta som tildeles og mottas innen rammene av slike prosjekter før de trer i kraft. Norge og Russland er enige om å legge forholdene best mulig til rette for å utvikle og utdype samarbeidet mellom næringslivet i de to land. Norge orienterte også om årets forskningsfangst på vågehval.

EU-forhandlingene

Under samtalen orienterte Jan Henry T. Olsen om resultatet av medlemsforhandlingene med EU. Han viste til at Norge har fått gjennomslag for at gjeldende forvaltningsregime nord for 62. graden skal videreføres fram til 1. juli 1998, og at dette regimet etter overgangsperioden skal integreres i Unionens fiskeripolitikk på basis av det eksisterende system. Olsen og Korelskij utvekslet synspunkter på videreutvikling av de norsk-russiske fiskeriforbindelser i lys av et mulig norsk medlemskap i EU.

Olsen og Korelskij er enige om at den regelmessige besøksutvekslingen i den senere tid har bidratt til å utdype og bekrefte de vennskapelige forbindelser mellom de to land, og har styrket tilliten og den gjensidige forståelse. De slår fast at de også i tiden framover vil ha nær kontakt om aktuelle samarbeidsspørsmål.

Statsråd Jan Henry T. Olsen (t.v) har nylig hatt politiske samtaler med sin russiske kollega Vladimir F. Korelskij. Møtene fant sted i Bergen

- Alger tok knekken på 130 tonn laks og ørret

- Så langt vi har oversikt over har algeangrepet i slutten av april og begynnelsen av mai tatt knekken på mellom 120 og 140 tonn laks og ørret. Dette er det værste og merkeligste algeangrepet på mange år, sier Aase Lone, leder i Hordaland fiskeoppdretterlag til Fiskets Gang.

- Ikke alger

Leder for HOV-senteret (havmiljø, overvåking, varsling) i Bergen, Ingrid Martinussen, opplyser til Fiskets Gang at de ennå ikke vet hva fiskedøden skyldes, men de er sikre på hva den ikke skyldes.

- Prøver av sjøen ved merdene både før, under og etter fiskedøden viser at fiskedøden ikke skyldes algeoppblomstring, hverken av giftige eller ikke giftige alger, sier Martinussen.

- Hva er da årsaken til fiskedøden?

- Vi har nå flere prøver inne til analysering, og før disse resultatene er klare er det vanskelig å si noe helt sikkert om årsakene. En teori er likevel at fiskedøden kan skyldes aluminiumsforurensning. På grunn av sur nedbør og stor avrenning fra elvene, inneholder dette vannet store mengder aluminium. Men dette er bare teori, forklaringen på fiskedøden kan vise seg å være en helt annen, sier Ingrid Martinussen.

Også Lone var blant oppdretterne som mistet mye fisk i det hun mener var et algeangrep som startet lørdag. Død fisk begynte de å plukke opp fra merdene søndag, men også mandag, tirsdag og onsdag fant de død fisk.

- Hvordan er du så sikker på at fiskedøden skyldes alger?

- Jeg kjente igjen oppførselen fra tidligere. Fisken gikk høyt i vannet, var stresset og så ut til å fly bort fra merden. Men det var likevel merkelig at det var så god sikt, sier Aase Lone.

FG Ronny Bertelsen

Kjøperguide for USA-markedet

Eksportutvalget for fisk har nylig gitt ut en kjøperguide beregnet for USA-markedet. I et hefte på bortimot 100 sider presenteres først en oversikt over hvilke eksportbedrifter som de ulike fiskeproduktene vi produserer her i landet.

Men mesteparten av heftet går med til å presentere mer enn 80 eksportbedrifter med navn, adresse, telefonnummer, kontaktperson, litt historikk, vareutvalg, minste ordrestørrelse og vareprøvemuligheter.

Heftet vil bli distribuert under International Boston Seafood Show i mars, International Fancy Food and Confection Show i New York i juli og SeaFare International Show i California i september.

Heftet vil også bli distribuert norske handelskamre og konsulater i USA, samt Eksportutvalget fisk sine representanter utenlands.

RB

De kartlegger vekst og samarbeid i fiskerinæringen

«Sjømat i dag, gull i morgen – verdiskapning i vest» heter fiskeriprojektet til Bergen Næringsråd og Junior Chamber Norway. Prosjektet skal kartlegge næringsutviklings- og samarbeidsmuligheter i Bergen og på Vestlandet.

Prosjektleder Elisabeth Walle og May Storaas i lederutviklingsorganisasjonen Junior Chamber Norway sin Bergensavdeling, som har fått i oppdrag av Bergen Næringsråd å kartlegge mulighetene for samarbeid innen fiskerisektoren på Vestlandet. Dette arbeidet er nå i full gang, og de regner med å presentere resultatet fra undersøkelsen om få uker.

Svakt fiskerisamarbeid

Idéen til å gjennomføre prosjektet fikk medlemmene i organisasjonen, og bakgrunnen var at fiskerisektoren på Vestlandet er svært stor, mens samarbeidet er heller skralt. De snekret derfor sammen et opplegg og fikk Bergen Næringsråd til å stå økonomisk og medansvarlig bak prosjektet.

Elisabeth Walle (t.v.) og May Storaas i Junior Chamber Norway sin avdeling i Bergen reiser rundt på Vestlandet og spør fiskeribedrifter hvordan samarbeidet innen fiskerinæringen kan bli bedre.

Dette er Junior Chamber

Junior Chamber Norway, som gjennomfører fiskerisamarbeidsprosjektet for Bergen Næringsråd, er en internasjonal lederutviklingsorganisasjon. Organisasjonen ble startet i 1916 og har i dag 500.000 medlemmer i om lag 90 land.

Målgruppen til organisasjonen er personer mellom 18 og 40 år, uavhengig av nasjonalitet, folkegruppe, religion eller politisk oppfatning.

Organisasjonen driver i første rekke med ledertrening og -utvikling. Dette gjøres gjennom ulike typer prosjektarbeider. Medlemmene blir trent i å lede og gjennomføre et prosjekt, samarbeide i grupper, prøve seg selv om sine idéer og dokumentere og presentere et resultat.

– Bergen Næringsråd viste interesse med en gang og sendte med oss et skriv der de oppfordret medlemsbedriftene til å stille velvillig opp for oss og prosjektet vårt. Og responsen fra bedriftene vi besøkte var overveldende. Det er utrolig gøy å jobbe med et prosjekt du får så positiv respons på, sier Walle og Storaas til Fiskets Gang.

– Ingen kommentar

– Hva er kommet fram i undersøkelsen?

– Der må vi dessverre si ingen kommentar. Vi regner med å ha ferdig bearbeidelsen av intervjuene om få uker, og siden Bergen Næringsråd er vår oppdragsgiver, skal de få vite resultatet først. Men Fiskets Gang skal få vite det like etter. Avtale? spør de to og smiler bredt.

Turister fortrenger fiskerne

(Vågan) Pengesterke turistinteresser er i ferd med å kjøpe opp deler av bygningsmassen i Lofoten og fortrenger dermed fiskerne fra de tradisjonelle buene og sjøhusene. De seks fiskeriretterne i Lofoten reagerer på denne utviklingen og har i brev form til Nordland Fylkeskommune og kommunene i Lofoten bedt om at det tas hensyn til fiskeri-interessene i kystso- neplanleggingen.

ordninger for fiskerne, slik at de blir i stand til å beholde anlegg på land, gjerne i felleskap. De spør også om ikke en egen regulering av bygningsmassen må komme inn som et element i kystso- neplanleggingen.

– Myndighetene er flinke til å regulere på andre områder som f. eks verneområder og friluftsområder. Bygningsmasse og havner er utelatt i kystso- neplanleggingen. Vi er bekymret for at viss ikke noe blir gjort tar andre over og derfor trenger vi også et vern av etablerte fiskebruk, sier Eilertsen.

Eilertsen og de andre fiskeriretterne skisserer opp noen punkter som kan være med og sikre at fiskerne får beholde de best egnede landanleg- gene til sine formål.

– Det er vår oppgave å kjempe for fiskeriene. De fleste fiskerne kan ikke konkurrere med andre næringsinteresser om kjøp av bygninger og anlegg i havnene. De har ikke kapital nok. I tillegg har vi registrert at fiskerne blir forbigått ved tilde- ling av støtteordninger, lån og tilskudd fra SND, sier fiskeriretleder Jan Bjarne Eilertsen i Vågan.

Eilertsen uttaler seg på vegne av de andre fis- keriretterne i Lofoten. De seks fiskeriretterne ser med uro på at fiskerne blir fortrenget fra buene til fordel for andre næringsinteresser, først og fremst turistnæringen.

– Dersom fiskerne skal kjøpe buene de gjen- nom generasjoner har disponert må de pantsette alt de eier og har. De er i utgangspunktet sjanse- løse, mener Eilertsen.

Fiskeriretleder Jan Bjarne Eilertsen i Vågan er sammen med sine fem kolleger i Lofoten bekymret for at fiskerne taper kampen om buer og sjøhus i Lofoten

Plass til «alle»

Det vanlige mønsteret er at fiskere i perioder leier seg inn i rorbuer for å drive et tidsbegrenset fiske, som f. eks vinterfiske etter skrei i Lofoten. Ofte er buene landanlegg som blir brukt til alt fra overnat- ting, matlaging, egning av liner til bøting av garn og annet vedlikehold. I utgangspunktet kan det være idyll med turister og fiskere som naboer i et rorbuanlegg. Men det kan ha sine negative sider i og med at døgnrytmen hos naboene er høyst for- skjellig, og dermed oppstår gnisninger. Men dette er kanskje en mer triviell side av saken.

– Vi er ikke ute etter å jage andre vekk, men utviklingen må bli mer balansert slik at fiskerne får beholde sine retter og jeg har et visst inntrykk av at turistnæringen i Lofoten er klar over problemet. For Lofoten er både fiskeri og turisme svært vik- tig. Vi må ha plass til begge deler, sier Eilertsen.

I brevet til Nordland Fylkeskommune og kom- munene i Lofoten blir politikerne og administrasjo- nene gjort oppmerksomme på problemet. De seks fiskeriretterne foreslår egne finansierings-

– Vi må finne områder som kan avsees til turist- formål, men vi bør vise varsomhet med å legge for stor del av turismen i etablerte fiskerihavner. SND må få en sterkere fiskeriprofil og Statens Fiskarbank må gjerne ha støttetiltak for at fisker- ne kan ha landanlegg. Slik det er i dag må fisker- ne, ved oppkjøp av interesser utenfor selve næringen, enten betale markedsleie eller forlate anleggene, sier Eilertsen.

«Vi oppfordrer administrasjon og politikere i fyl- ket til å gjøre noe med problemet før det er for sent. Det må ikke utvikle seg dithen at fiskerne må lære seg tysk for å legge til kai», er den ironis- ke avslutningen i brevet fra seks fiskerirettere i Lofoten.

FG

 NR. 4
1994

Havner og bygningssmasse må komme inn som element i kystso-neplanleggingen, mener fiskerirett- lederne i Lofoten. Her sjøhus i Svolvær.

Støtte fra fiskarlaget

Fylket har ennå ikke reagert på brevet, mens Nordland fylkes Fiskarlag har sent et lignende brev til kommunene i Lofoten. Fiskarlaget peker på at turistene ikke ønsker å komme til «døde» fiskevær.

«Nordland Fylkes Fiskarlag er derfor av den formening at turismen må styres og avpasses lokale forhold. Det må planlegges slik at det ikke blir turismen som legger premissene for fiskeri-

næringen. Vi tror derimot at dersom fiskerinæringens egne aktører får være med i planleggingen- og beslutningsprosessen vedrørende kystturisme, vil det være mulig å få til et samarbeid som kystsamfunnene kan være tjent med», heter det i brevet fra Nordland fylkes Fiskarlag.

FG Olav Lekve

Kjøperguide for USA-markedet

Eksportutvalget for fisk har nylig gitt ut en kjøperguide beregnet for USA-markedet. I et hefte på bortimot 100 sider presenteres først en oversikt over hvilke eksportbedrifter som de ulike fiskeproduktene vil produsere her i landet.

Men mesteparten av heftet går med til å presentere mer enn 80 eksportbedrifter med navn, adresse, telefonnummer, kontaktperson, litt historikk, vareutvalg, minste ordrestørrelse og vareprøvemuligheter.

Hefet vil bli distribuert under Internasjonal Boston Seafood Show i mars, International Fancy Food and Confection Show i New York i juli og SeaFare International Show i California i september.

Hefet vil også bli distribuert norske handelskamre og konsulater i USA, samt Eksportutvalget fisk sine representanter utenlands.

RB

Satsar på fiskeoppdrett trass store tap på utlån

– Sjølv om vi dei siste tre åra har tapt millionar av kroner på våre engasjement i norsk fiskeoppdrett, ønskjer vi likevel å satsa på ei næring som er inne i ei positiv utvikling, seier assisterande banksjef Jens Victor Sele i Kreditkassen til Fiskets Gang.

Det er tøft å koma gjennom lånenålaugget til Jens Victor Sele og fiskeriseksjonen i Kreditkassen. Mens Kreditkassen, saman med alle dei andre bankane midt på -80-talet lånte ut pengar utan særleg vurdering av om lånesøkjaren var kredittverdig, har bankene i dag snørt utlånsnettet godt saman. Mange som har vore innoe ein bank for å låne ein aldri så liten slump med pengar til å starta eller redde ei verksemd vil truleg meina at nettet er snørt for godt saman.

Store tap på få år

– Det vert gjerne slik etter å ha tapt mykje pengar på få år. Mange skuldar oss for å anten låna ut for mykje til for mange eller låna ut for lite til for få. Løysinga er nok ein stad midt i mellom. Og slik driv vi i dag, understreker Sele.

Problemet til dei fleste bankane for ti år sidan var den totale mangelen på kunnskap om både fiskeri- og oppdrettsnæringa. Det har Kreditkassen prøvd å retta på. Noko av den ekspertisen banken har på fiskeri i dag kjem frå den tidlegere Fiskernes Bank, som vart kjøpt av Kreditkassen. Dermed har banken både kunnskap og kapasitet til å driva ei grundig kredittvurdering av lånesøkjarene.

50 prosent eigenkapital

Men kor vanskeleg er det å verta funne kredittverdige i Kreditkassen i dag? Jens Victor Sele har oppskrifta på kva som skal til for å få innvilga eit lån.

– Det viktigaste for ein bank er å sikra at han ikkje tapar pengar om det skulle gå gale. Derfor treng banken tryggleik. Krava til eigenkapital kan for ein som berre har eitt settefiskanlegg eller eitt matfiskanlegg verta svært strenge. Det hender vi

krev ein eigenkapital på 50 prosent. Det skuldast at det skal lite til for oppdrettaren kjem i økonomiske problem. Eit sjukdomsutbrot kan være nok. Er det derimot ein oppdrettar som er ein del av ei gruppering eller er med i ein integrert produksjonsprosess, avtar risikoen for eit økonomisk utføre, seier Sele.

Assisterande banksjef Jens Victor Sele i Kreditkassen i Bergen ønskjer at fiskeristyresmaktene skal ta meir omsyn til tilboda ved retildelingar av konsesjoner når den som legg inn det høgste bodet har tilstrekkeleg oppdrettsfaglig bakgrunn.

Lånt ut ein milliard

Totalt har Kreditkassen lånt ut ein milliard til fiskerinæringa. Av dette er mellom 20 og 25 prosent lånt ut til oppdrettsnæringa. Og banken har ikkje tenkt å stoppe med det. Tvert imot ønskjer banken å satsa endå sterkare på oppdrettsnæringa i tida framover.

Men sjølv om oppdrettsnæringa den siste tida er vorte mer finansierbar, som Sele seier det, er det likevel eit viktig punkt Sele ønskjer å få fram i denne sammenheng: retildelingar etter konkursar.

– Som kjend vert oppdrettsanlegg som er gått konkurs lyst ut for sal. Tilbod som kjem inn vert vurderte av banken, som både ser på oppdrettsbakgrunnen til den som har lagt inn tilbod, i tillegg til sjølve tilbodet. Det som så skjer er at fiskeristyresmaktene ofte veljer den med best oppdrettsfagleg bakgrunn, men som ikkje treng ha det høgste tilbodet, seier Sele.

– God nok bakgrunn er godt nok

– Men er det ikkje viktig at den som har best forutsetnad for å få fram den beste fisken får konsesjonen?

– Jau, det er viktig med ein god oppdrettsfaglig bakgrunn, men eg vil understreka at i dei fleste høva har den/dei som har lagt inn det høgste tilbodet også god nok oppdrettsfagleg bakgrunn til å få tildelt konsesjon. Eg saknar med andre ord ein rød tråd i denne retildelingsprosessen frå fiskeristyresmaktene si side, sier Sele.

– Oppdrettslova set eit minimumskrav til utdanning/praksis, eit krav dei fleste konsesjonsøkjarene oppfyller. Men i lova heiter det også at næringa skal bidra til positiv utvikling i distriktet og for næringen, så vi tek i en viss utstrekning også distriktsomsyn, sier Haugan.

– Men de seier ofte nei til dei høgste tilboda?

– Praksisen vår er at vi tar utgangspunkt i taksten på anlegget og at pantthavar skal få rimeleg dekning for pantet. Tilboda som er over taksten blir vurderte, mens tilbod under takst som regel vert nedprioritert av oss, opplyser Haugan.

Fiskeridirektoratet legg vekt på takst

Anne Mette Haugan ved Fiskeridirektoratets havbruksavdeling opplyser til Fiskets Gang at retninglinene i Oppdrettslova er klare.

FG Ronny Bertelsen

Blandede erfaringer med sikringssoner for laks

De siste fem årene har det eksistert 52 sikringssoner for laksefisk i landet for å skjærme de 125 viktigste lakseelvene i landet. I sommer er denne forsøksperioden slutt, og erfaringene med disse sonene er svært ulike. En arbeidsgruppe skal nå evaluere forskningsarbeidet i samband med forsøket.

På bakgrunn av usikkerheten knyttet til virkningene av rømt oppdrettsfisk, ble det i 1988 nedsatt en arbeidsgruppe som skulle se nærmere på sykdomsmessige og genetiske sider ved rømming av oppdrettsfisk, og gi tilråding vedrørende nytten av å etablere sikringssoner.

52 sikringssoner

Med bakgrunn i uttalelser fra fagmiljøene ble det den 29. juni for knappe fem år siden bestemt å opprette i alt 52 midlertidige sikringssoner for laksefisk. I løpet av denne perioden skulle det gjennomføres ulike forskningsprosjekter for å etterprøve effektene av sonene i forhold til formålet. Disse

resultatene vil så danne grunnlag for en eventuell forlengelse, justering eller avvikling av sonene.

Nå er forsøksperioden snart slutt, og Fiskeridirektoratet har fått i oppgave å evaluere forsøket. I arbeidsgruppen Fiskeridirektoratet har satt ned er det to medlemmer fra miljøvernforvaltningen, to fra landsbruksforvaltningen, to fra fiskeriforvaltningen og en fra Norske Fiskeoppdretteres Forening.

30 svar

En rekke forvaltnings- og forskningsetater er bedt om å komme med tilbakemeldinger på det arbeidet som er gjort. Og siste frist for tilbakemelding var 15. april. En del svar kom etter denne dato, men Vidar Baarøy i Fiskeridirektoratets havbruksavdeling opplyser til Fiskets Gang at totalt 30 svar ligger på skrivebordet hans. Imidlertid er det for tidlig å si så mye om innholdet i svarene.

– Ja, jeg har ikke fått sett så nøye på alle svarene, men det går tydelig fram at erfaringene med slike sikringssoner er svært blandet. Dette gjelder særlig de administrative erfaringene, sier Baarøy.

FG Ronny Bertelsen

Nye retningslinjer for retildelinger

Fiskeridepartementet har sendt ut på høring utkast til forskrift om retildeling av konsesjoner. Hensikten er å få en klarere rettstilstand og legge forholdene til rette for å delegerer myndighet til fiskerisjefene i slike saker.

En av årsakene til de nye retningslinjene i retildelingssaker er at klagefrekvensen på retildelingsvedtakene nå er relativt høy, skriver Fiskeridepartementet i brevet til høringsinstansene til forskriften.

Klarere rettstilstand og delegering til fiskerisjefene vil kunne føre til at både saksbehandlingsti-

den for ordinære vedtak i retildelingssaker og saksbehandlingstiden i klagesaker kan reduseres vesentlig. Dette vil være fordelaktig for både kreditor/panthaver og søker. Også konsesjonskommunen vil også ha glede av kortere saksbehandlingstid ved at kontinuiteten i næringsvirksomheten forbedres.

Fiskeridepartementet ber om at eventuelle kommentarer til forskriften må være departementet i hende senest 25.mai.

FG Ronny Bertelsen

Minneord

Ola Waage Haaland

Tidligere fiskerisjef i Rogaland, Ola Waage Haaland, er død, nær 75 år gammel. Han var født 1. mai 1919 og reiste til sjøs i ung alder. Deretter gikk han på handelsskole i Bergen. I 1937–39 arbeidet han på kontoret hos skipsmegler Th. Waage og deretter hos overretts-sakfører R. Lange Olsen i Bergen.

I november 1939 ble han kontorassistent hos Fiskeriinspektøren for Vestlandet, og fiskerietaten ble hans arbeidsplass resten av hans yrkesaktive liv. Den daværende fiskeriinspektør Eliseus Vatnaland ble valgt inn på Stortinget i 1945 og Ola Waage Haaland fungerte fra da av som fiskeriinspektør for Vestlandet. Fra 1956 av ble han formelt konstituert i denne stillingen.

I perioden 1.3.1960–2.7.1962 arbeidet han i engasjementsstilling i utviklingsprosjektet «INDO-NORWEGIAN PROJECT» i Quilon, Kerala, India. Etter denne prosjektperioden ble han utnevnt til fiskeriinspektør for Vestlandet.

Da fiskerisjefstillingene ble opprettet i 1976, ble han fiskerisjef i Rogaland, og denne stillingen hadde han til han gikk av med pensjon i 1986.

Ola Waage Haaland hadde således et

langt virke innen den offentlige fiskeriforvaltningen med hele 47 yrkesaktive år. Han var alltid en pliktoppfyllende og lojal tjenestemann, men han var heller aldri redd for å si hva han mente i klare ordelag. Alle visste derfor hva han stod for, og han ble en høyt respektert person både i fiskeriforvaltningen og ellers i samfunnet.

I sitt lange virke fikk han gjennomført mange tiltak til beste for fiskerinæringen, bl.a. nedla han et betydelig arbeid for å få satt igang ulike typer forsøksfiske. Han fikk videre anledning til å følge med i utviklingen av oljevirksomheten i Nordsjøen fra starten av. I forhold til fiskeriene ble dette et konfliktfylt område, og i denne sammenhengen kunne det være vanskelig å ivareta fiskernes interesser. Ola Waage Haaland var en av de få som alltid stod på fiskernes side, og han arbeidet aktivt for at fiskeriene skulle få levedyktige vilkår i konkurranse med oljevirksomheten. I alt hans arbeid stod interessene til fiskerinæringen i Rogaland i sentrum.

Ola Waage Haaland etterlater seg to voksne barn og fire barnebarn. Vi lyser fred over hans minne.

Jostein Vea

Vellykket samarbeid for å stanse fiskefusk

Selv med noen innkjøringsproblemer, blir den knappe ti måneder gamle samarbeidsavtalen mellom toll-, skatte-, og fiskerietatene karakterisert som vellykket av alle parter.

Den 22. juni i fjor inngikk Fiskeridirektoratet, Skattedirektoratet og Toll- og avgiftsdirektoratet en samarbeidsavtale for å samkjøre rutiner og samordne kontroller innen fiskerinæringen. Myndighetene regner med at det omsettes fisk svart til en verdi av flere hundre millioner kroner årlig.

Det er for tidlig å trekke bastante konklusjoner fra en avtale som bare er knappe ti måneder gammel, men fiskeridirektør Viggo Jan Olsen opplyste på et møte mellom de tre etatene i Oslo

for en måned siden at Fiskeridirektoratet har registrert en nedgang i tallet på overtredelser som følge av den økte kontrollinnsatsen.

Avdelingsdirektør Gunnar Graue i Skattedirektoratet karakteriserte samarbeidet mellom fiskerimyndighetene og skattemyndighetene som meget bra. Han la til at fiskerimyndighetenes arbeid var både effektivt og åpent.

De tre etatene ble på møtet enige om å videreføre samarbeidet i kampen mot fiskefusk.

FG Ronny Bertelsen

Ny doktorgrad:

Ernæring og avvenning

Cand.scient. Mathilda Abakai Steiner Asiedu (34) disputerte fredag 15. april for dr.scient. graden ved Universitetet i Bergen med avhandlingen:

Evaluation of the nutritive value of locally processed fish and cereals from Afrika: Special emphasis on their use in weaning foods.

Asiedus avhandling tar utgangspunkt i den generelt sett dårlige ernærings situasjonen i store deler av Afrika, særlig hos barn under avvenning. En bedring av ernæringsstatus hos denne utsatte gruppen vil redusere barnedødelighet og samtidig sikre en helsemessig god utvikling. I flere arbeider belyser hun effekten av lokale prosesseringsmetoder på ernæringskvaliteten av lokale matvarer. I første rekke fisk, mais og sorghum. Hun bidrar derved med vanskelig tilgjengelige men viktige data til bruk i kostplanlegging i utviklingsland. Hun har videre

i dyreforsøk undersøkt den biologiske kvaliteten av prosesserte matvarer og kombinasjoner av disse med særlig vekt på proteinkvalitet for å optimalisere diettsammensetninger for barn i avvenningsfasen.

Personalia

Mathilda Akabai Steiner Asiedu er født i Accra, Ghana. Hun ble i 1982 utdannet som B.Sc. i ernæring ved Departement of Home Science, University of Ghana i Accra. Hun fortsatte i 1985 sine studier ved Universitetet i Bergen og avla i 1989 cand.scient eksamen ved Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt. Hun ble i 1990 opp tatt som dr.scient. student ved Universitetet i Bergen med tilknytning til Senter for Internasjonal Helse og Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt. Hun har siden juni 1993 vært ansatt som lærer ved Departement of Nutrition and Food Science, University of Ghana, Legon, i Accra.

FORNØYD

Han hadde grunn til å være fornøyd med fremmøtet, fiskerisjef Gunnar Trulssen i Troms, da han nylig ønsket nærmere 100 deltakere velkommen til et to dagers arbeidsseminar om norsk rekenæring i Tromsø.

Ifølge Trulssen var dette første gang alle ledd i rekenæringa kom sammen for å diskutere problemer og utfordringer næringsutøverne står overfor i årene som kommer.

Nettopp problemene er særlig følbare i Troms, ettersom 60 prosent av norsk rekenæring er lokalisert i fylket, sa Trulssen. Han viste til at lønnsomheten for fangstledet er halvert fra 1980 og fram til i dag. Resultatet er en flåtegruppe som har nådd den økonomiske smertegrensen, og som lider alvorlig under mangel på vedlikehold og fornyelse.

Til tross for tildels sterke, indre motsetninger næringsutøverne imellom: Gunnar Trulssen ga honnør til deltakerne da han oppsummerte resultatene av gruppearbeidene ved avslutningen av seminaret. Besvarelsene var konstruktive, og vil nå bli samlet i et eget kompendium.

Målsettingen er at arbeidet som er utført skal danne grunnlaget for en videre oppfølging av seminaret. Det kan for eksempel bli aktuelt å nedsette en arbeidsgruppe med representanter fra næring og myndigheter for å videreutvikle prosjektet, sa Gunnar Trulssen.

Varmt- vannsreker vinner terreng

Det føltes kan hende som en kalddusj for de mange kaldtvannsreke-produsentene som var møtt fram da Erik Hempel i Hempel Consult under rekeseminaret i Tromsø nylig satte norsk rekenæring inn i et internasjonalt perspektiv. Han slo fast at varmtvannsreken fortsatt vinner terreng, både i produksjon og når det gjelder markedstilgang.

NORWEGIAN COLD WATER PRAWNS (*Pandalus borealis*) EXPORT 1985 - 1993

PEELED FROZEN PRAWNS - TONNES	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Total	25,632	15,120	12,061	9,460	15,800	16,544	15,527	16,486	15,462
UK	9,362	5,172	2,974	3,382	6,042	5,536	5,211	6,747	6,308
Sweden	3,740	3,136	3,495	2,641	3,256	4,309	4,966	4,768	4,075
US	7,049	3,068	2,346	479	71	912	428	116	217
<hr/>									
COOKED AND PEELED PRAWNS - TONNES									
Total	24,616	14,512	11,390	8,814	14,735	14,292	12,942	14,980	14,761
Average price kg/NOK	39.92	60.43	65.17	57.27	50.60	45.09	42.34	42.87	39.50

Norwegian Prawn Council, Teft. '94. Source: SSB.

I 1991 utgjorde de ulike typer varmtvannsreker hele 80 prosent av verdens samlede produksjon av reker, en andel som har vært jevnt voksende de ti siste årene. Veksten i produksjonen av varmtvannsreker henger nært sammen med veksten i rekeoppdrett. Fra 1980 til 1991 vokste oppdrettsrekas andel av den totale produksjonen fra 2 til 27 prosent. Det meste av denne produksjonen skjer i asiatiske land som Kina, Thailand, Indonesia og India.

I følge Hempel er det grunn til å tro at oppdrett av reker vil trekke til seg stadig flere seriøse investorer i årene som kommer. Han spådde nær en fordobling av produksjonen av oppdrettsreker, fra 600.000 tonn til 1 million tonn, før taket var nådd.

Hempel la også fram tallmateriale som viste at lønnsomheten i rekeoppdrett har vært god. Veksten i verdi har vært sterkere enn veksten i volum. Varmtvannsreker har fått en solid innpass på markeder hvor den før ikke var å oppdrive. Den øker stadig sin popularitet, og er i dag gjenstand for intens markedsføring.

Verdens rekemarked utgjør i dag en betydelig andel av det totale marked for sjømatprodukter. I 1991 nådde verdien av dette markedet opp i 51 milliarder kroner, som er mer enn en fordobling på de siste ti årene.

De største markedene for reker er fortsatt Japan, USA og Europa. Men mens det japanske og amerikanske markedet har stagnert de senere år, er det fortsatt en viss vekst i Europa.

Siden 1981 er importen av reker til EU firedoblet i volum. Men veksten i det europeiske markedet skyldes økt tilførsel av varmtvannsreke, sa Erik Hempel.

FG Dag Paulsen

Øk markedsinnsatsen!

Ole Klaudiussen Seafood Vardø.

Tross indre motsetninger i rekenæringen, ett kunne deltakerne på rekeseminaret i Tromsø enes om: Det er på produkt- og markedssiden innsatsen må rettes.

Viktor Sørensen fra Uniprawns AS tok i sitt innlegg for seg den forskyvning av makt som har skjedd i rekenæringen, fra produsent til detaljist.

Mens eksportert kvantum av norske reker har vært relativt stabilt de senere år, har prisene falt. Dersom Norge har markedsrett har vi med andre ord utnyttet den dårlig, påpekte Sørensen, og slo fast at prisutviklingen på reke i dag i realiteten styres av et fåtall britiske oppkjøpere.

Sørensens råd var å inngå samarbeid med Island og Grønland for å bygge opp minst ett nytt markedsland, i tillegg til England, med et mer allsidig produktspekter og en tydelig profilering av produktet kaldtvannsreker.

Ole Klaudiussen fra Seafood Vardø var også opptatt av den sterke dominans de store, internasjonale matvarekjedene har oppnådd overfor rekeprodusentene. Han forutså en utvikling de nærmeste årene som kunne gå i to retninger: Enten at produsentene samlet seg til motvekt mot kjedene, eller at kjedene ender opp som eiere av produsentleddet.

– Dersom industrien skal make å erobre tilbake sin styrke i markedet er det på høy tid at kaldtvannsrekeprodusentene forener sine krefter. Målet må være å gjenvinne eksklusiviteten til et produkt som har blitt en helt vanlig daglivare, sa Klaudiussen.

FG Dag Paulsen

Avvikling – ikke utvikling

– Uten en endring av rammebetingelsene for kystrekeflåten, er denne gruppen snart utradert, sa fisker Terje Rørbakk i sin innledning under rekeseminarer i Tromsø.

Han illustrerte sin dystre spådom med å vise til at antall fartøy under 35 tonn i Råfisklagets distrikt i perioden 1988 til 1993 er redusert fra 266 til 122. Mens kystflåten på 60-tallet leverte mellom 6–7000 tonn årlig, var leveransene fra denne gruppen redusert til 1400 tonn i 1993.

Rørbakks angrep var særlig rettet mot myndighetenes reguleringspolitikk. Men kyst- og fjordrekeflåtens framtid var også avhengig av at forholdene til mottaksanleggene ble betydelig bedret, hevdet han.

– I dag blir denne gruppen satt bak den havgående flåten – både norske og russiske – på alle områder. Det gjelder leveringsforhold, pris og vanlig service, sa Rørbakk.

Havrekeflåtens talsmann på seminaret, Nils Olsen, understrekte også behovet for et tettere produktsamarbeid mellom flåte og industri for å øke verdien av fangstene.

Den norske havrekeflåten består i dag av 120 fartøy med konsesjon, hvorav ca 20 har tillatelse til å fiske reke ved Grønland. Den lave inntjeningen de senere år har særlig rammet den nord-norske havflåten, som i dag har en gjennomsnittsalder på 25 år.

Nils Olsen gjentok kritikken mot myndighetenes innføring av skillerist i rekefisket, som ifølge Olsen har medført omlag 20 prosent reduksjon i driftsinntektene for flåten. Også praksisen med stenging av felt pga yngelinnblanding møter sterk motstand blant fiskerne.

Kystrekeflåten utraderes, advarte Terje Rørbakk.

FG Dag Paulsen

Island underteiknar Svalbardstraktaten

Den islandske regjeringa har no formelt vedteke å signera Svalbardstraktaten, melder News from Iceland. Thorsteinn Ingolfsson, offisiell talsmann for Utanriksdepartementet, seier ingen ting talar imot at Island kan bli ein part av traktaten. Men han understrekar at ei signering av traktaten ikkje automatisk gjev islendingane rett til fiske i vernesonen rundt Svalbard.

Island har tidlegare ikkje vilja underteikna traktaten fordi landet ikkje godtek norsk suverenitet over Svalbard og etableringa av 200-mils vernesone rundt øygruppa. Etter at islandske trålarar starta fisket i «Smutholet» og med enkelte ulovlege avstikkarar til vernesonen, vart spørsmålet om Svalbardstraktaten straks meir interessant for den islandske regjeringa.

OL

Sluttrapporten etter Havbruksoffensiven 1991-93:

«Samordnet modell beste løsning i kontrollen av oppdrettsanlegg»

Styringsgruppen for Havbruksoffensiven 1991-93 konkluderer i sin sluttrapport med at kontrollopplegget bør tilpasses de ulike forholdene i fylkene, og at en samordnet modell er å anbefale.

Og nettopp det siste punktet vil nok mange oppdrettere juble over å høre. For i flere fylker har en del oppdrettere slitt tungt med at det ene kontrollinstansen har kommet for å kontrollere anlegget en dag i uken, mens en annen har dukket opp dagen etter for å gjennomføre en nesten tilsvarende kontroll.

Inspeksjon for hverandre

I sluttrapporten blir det åpnet for at de regionale helse- og miljøgruppene bør bli enige om hvilke anlegg som skal kontrolleres og av hvem for en tid framover. Med andre ord kan en løsning bli at etatene inspiserer for hverandre og sender kopi av inspeksjonsrapport til øvrige etater.

Men anbefalingen betinger både godt samarbeidsklima statsetatene mellom og stor tillit til

hverandre og hverandres vurderingsevner. Det fortutsetter også en felles mal for kontrollene. En slik «kokebok» for samordnet kontroll bør utarbeides av de regionale helse- og miljøgruppene, heter det i sluttrapporten.

Økonomisk gunstig

En samordnet løsning er ikke bare gunstig for oppdretterne, men også svært gunstig økonomisk for det offentlige. Det er for dyrt å basere seg i særlig større utstrekning på innleid ekspertise, men rapporten konkluderer med at en bør bruke spisskompetanse der dette er nødvendig.

Men sluttrapporten gir bare anbefalinger. Håpet fra Havbruksoffensiven og oppdretterne er at anbefalingene også blir det som endelig blir vedtatt. Fiskeridepartementet har ennå ikke tatt endelig standpunkt, men trolig lander også departementet på anbefalingene i rapporten.

FG Ronny Bertselen

Styringsgruppen for Havbruksoffensiven har lagt fram sluttrapporten, der det blir konkludert med at en samordnet kontrollordning er den beste løsningen. På bildet ser vi Roger Farstad (f.v.), Frank Jacobsen, Freddy Iversen og Ragnar Sandbæk. (Foto: Olav Lekve)

Danmark:

Snillaste guten i klassen

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Skagen:

Fisken er alt

Rødspættevej og Sildevej står det på gateskiltene. I Røgerivej ligg lakserøkeriet, i Aukstonsvej fiskeauksjonen, og på Fiskemelskaijen sjølvsgd Fiskernes Fiskeindustri, fiskemjøl-fabrikken. Her orienterer ein seg som i Andeby – namna fortel om aktiviteten, og alt dreier seg om fisk. I Skagen på nordspissen av Jylland er det berre rimeleg – fisk er sjølv ryggraden i lokalsamfunnet. Men i dag skakar fiskerikommunen Skagen i grunnvollane – svært mange av dei 14.000 innbygarane merkar no fiskerikrisa på kroppen. FISKETS GANG har vitja Skagen, for å sjå nærare på situasjonen i fiskeri og fiskeindustri.

Fisken er alt for Skagen-samfunnet. Derfor blir han også æra på gateskiltene. (Foto: Henning Klaffstad)

Kontrasten er enorm. For 10–15 år sidan låg 500 fiskebåtar i Skagen hamn kvar helg. No kan ein telje 80 på det meste. Berre i 1993 forsvann 40 fiskebåtar frå Skagen. Danmark har vore den snillaste guten i EU-klassen: Medan andre land har bygd opp fiskeflåten, har Danmark meir enn oppfylt EU-målsettinga om å hogge opp og redusere flåten.

– Det er ikkje lurt å vere den snillaste guten i klassen, seier Kurt Poulsen i Dansk Havfiskeriforening om danskane sin lydige oppføring av EU sin opphoggingspolitikk.

– Vi har vore altfor snille», meiner representantar for danske fiskebåteigarar og fiskarar Fiskets Gang har møtt i fiskebyen Skagen. Låge kvotar og låge prisar er meir handfaste bevis på at noko er svært galt, og danske fiskarar rasar mot den danske fiskeriministeren Bjørn Westh. Dei meiner dansk fiskeri hadde tent på å bytte ut den plikt-oppfyllande og lågmælte politikken med ein meir kravstor og militant, slik spanjolane har gjort i EU-samanheng.

Danmark trekt lasset

– Vi er inne i ein kaotisk situasjon: Jo lågare prisar, jo meir burde vi få fiske, men så blir kvotane sett lågare. Og EU sin opphoggingspolitikk har vore ein katastrofe for Skagen-samfunnet. Danmark har trekt eit stort lass, medan andre ikkje har gjort noko for å redusere flåten, seier Kurt Poulsen, leiar Skagen-avdelinga av Danmarks Havfiskeriforening. Poulsen spelar ein sentral rolle når Danmark forhandlar om fiskekvotar, anten

det er i EU-hovudkvarteret i Brüssel, med Noreg, Sverige, eller med dei baltiske statane, som avgjer kvotane i Østersjøen.

Alle Skagenbåtane er no ute av det viktige Østersjøfiske. For sju-åtte år sidan var det 700 båtar med der. Den gongen fiska danskane 100.000 tonn torsk der. No er det 550 båtar att, men berre 60 Bornholm-båtar har fått ei brukbar kvote. Resten har fått torsk kvoten redusert ned til ein tredel av ein kvote som var svært låg frå før. Den totale torsk kvoten er nede på på 60.000 tonn, og danskane får berre ta ut 16.000 tonn av ei EU-kvotepå 21.600 tonn.

– Politikarane rettar seg etter forskarane sine tilrådingar, og dei seier det er lite fisk. For to år sidan var det riktig, men no ser vi at det er mykje meir fisk, og innan kvoten blir regulert, kan det gå både eitt og to år. Vi har ikkje tid til å vente, seier Poulsen. I mai kjem resultatet av vurderingane til Den baltiske fiskerikommisjonen, som har representantar frå Polen, Russland, Litauen, Estland, Lettland, Finland og Sverige, og Danmark og Tyskland på vegne av EU. Tradisjonelt har danskane og svenskane hatt dei største kvotane i Østersjøen – danskane mest torsk, medan svenskane har hatt størst kvotar for sild og brisling.

Før låg det 500 båtar på hamna i Skagen. No er det berre 80 att. Fiskerikommunen er i krise.

Opphogging big business

Dei som har mest å gjere i Skagen for tida, er Karstensens Verft, seier folk i byen. På verftet har dei det travelt med opphogging av fiskebåtar – opphogging blei lagnaden for mange av dei 80 Skagen-båtane som forsvann frå hamna i fjor. Nokre av dei har blitt selde til andre fiskerikommunar som Hanstholm, Tyborg og Esbjerg, der dei har gått inn i industrifiske i Nordsjøen, fortel Poulsen.

– Skagen har berre 20 trålarar att. Dei fleste driv sildefiske i Nordsjøen, Skagerak og Østersjøen. Fem båtar driv brislingsfiske etter ei avtale mellom EU og dei baltiske statane. Tidlegare har nokre båtar tatt kolmule ved Irland, Men båtaner er for små, og Irland for langt vekke til at det svarer seg.

Danske fiskarar sperrar vegen for norske trailarar – vi hugsar Dagsrevyen-bileta frå i fjor. Poulsen meiner at importen, blant anna av norsk fisk, er med på å presse fiskeprisane nedover:

– I 1993 fekk vi ein minsteimportpris, som blei oppheva ved nyttår. Men på grunn av protesten frå fiskarane, har han no kome att. Vi som fiskarar meiner det bør vere dei same prisane på importert fisk som for fangsten vi leverer, men minsteprisane på ferskfisk ligg over minsteprisane for importfisk og ferdigforedla fisk. Jo meir fisk Danmark importerer, jo vanskelegare er det for fiskarane å få avsetting for fangsten. Til dømes er det vanskeleg å få seld ein dag gamal fisk!

– Må få fiske meir

Dersom prisane fell ytterlegare, må fiskarane få ta større fangst, seier Poulsen:

– Vi meiner kvotesystemet har spela fallitt. Istaden burde fisket blitt regulert gjennom ei grense for kor mange dagar vi fekk fiske, og strengare minstemål for fisk og maskevidde. EU sitt kvotesystem gjer at fiskarar må dumpe fangst som ikkje høyrer til kvoten.

– Er det EU som har skuld i fiskarane sine problem?

– Fiskarane meiner det, og synest EU-byråkratiet strammer til for mykje. Men det spørst om det ville vore annleis for Danmark utafor EU. Eg trur vi ville stått svakare i forhandlingane åleine. Men vi må bruke stadig meir tid på å lese dokument og nye reglar enn på å fiske, seier Poulsen, som sjølv har bunkar med nye EU-dokument på skrivebordet som ventar på finlesing. Dei nye kunnskapane formidlar han til medlemmane i Skagen gjennom ei eiga fiskeriside i lokalavisa.

Poulsen sluttar seg til dei som seier at fiskeriministar Westh er for snill. Såkalla «relativ stabilitet» er ikkje nokon god fordelingsnøkkel. For skal ein berre fordele kvotene etter kva som har vore tradisjon tidlegare, kan det bli for lite fisk, i danskane sitt tilfelle gjeld det til dømes for sei. Og dei blir fort mange om fiskebeinet no som stadig fleire danske fiskarar har gått over frå industri- til konsum-fiske.

– Kvifor blir ikkje meir fisk ferdigforedla i Skagen?

– Problemet er at kjøparane seier dei ikkje vil handle med oss, dersom dei ikkje får foredla fisken sjølv. Men no undersøker vi om vi kan finne nye nisjar, seier Poulsen, som understrekar at nye fiskeslag ikkje er noko alternativ. Alle artar av interesse er alt kvotert, hevdar han.

Trist rekord

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

1993 blei eit sørgeleg rekordår i dansk fiskeri: Aldri har så mange fiskefartøy blitt hogd opp, og aldri har innteninga vore så dårleg. Bruttoinnteninga fall med 25 prosent samanlikna med 1992.

I danske kroner og øre blei inntektsfallet 854 millionar. Samanliknar ein med 1991, er tala enda verre: innteninga fell med ein tredjedel, det vil seie 1,1 milliardar kroner.

I fjor gjekk danske fiskarar sin bruttoinntening ned med 25 prosent. Verst var det for dei som lever av fiske i Østersjøen – der fell innteninga ned til 50 prosent, medan innteninga i det viktigaste fisket, Nordsjøfisket, gjekk ned med 20 prosent. I 1993 blei det fiska for 1,4 milliardar danske kroner i Nordsjøen, noko som utgjør 56 prosent av den samla innteninga i dansk fiskeri i fjor.

Alle båttypar hadde innteningsproblem, men verst blei det for trålarane, som hadde eit innteningsfall på 28 prosent, det vil seie 635 millionar kroner.

Slik ser dei danske skrekktala ut:

	1993	1992
Verdi av fiskeri :		
2.630.337 mill. D.Kr	3.484.349 mill.D.kr	
Landingar:		
1.596.149 tonn	1.940.033 tonn	
Gjennomsnittspris pr. kg konsumfisk:		
D.kr.4,33	D.kr. 5,38	
Gjennomsnittspris pr. kg industrifisk:		
D.kr. 0,54	D.kr. 0,60	

(Kjelde: «Havfiskeren» 17. februar 1994)

5000 arbeidsplassar

I fjor blei 214 fiskebåtar hogd opp med statsstøtte. Det har kosta 5000 arbeidsplassar i danske fiskeri, har konsulenten i Danmark's Havfiskeriforening, Mogens Nielsen, rekna ut. Opprinneleg blei det sett av 140 millionar D. kr. til ordninga, men i løpet av året blei det løyvd 100 millionar ekstra, og kvart øre blei brukt opp til opphogging. No spør danske fiskarar kvifor dei ikkje før i fjor fekk vite om eit alternativ til opphogging -nemleg støtte til opplag i ei viss tid, ei ordning som EU innførte parallelt med opphoggingsstøtta. Men då den til-

svarande danske lova blei utforma i 1986, blei dette ikkje tatt med. Dermed gjekk danske fiskarar glipp av opplagsstøtte som 20 prosent av flåten hadde rett til i periodar på tre-fire månader om gongen.

På toppen av det heile gjorde danske fiskeristyrsmakter i 1992 framlegg om ytterlegare opphogging av flåten, på tross av at Danmark alt 1. januar 1992 hadde hogd opp langt meir enn det som var målsettinga for 1996! Kritikanerane peiker dessutan på at medan Danmark følgde EU-forskriftene meir enn til punkt og prikke, bygde dei andre EU-landa 68.000 nye tonn, slik at den samla reduksjonen av EU-flåten berre blei 10.000 tonn.

Harde tider for den danske fiskeflåten. Verst blei det for trålarane, som tente 635 millionar D.kr. mindre i 1993.

Etter 1987 har Danmark hogd opp 30 prosent av flåten sin. Til samanlikning auka hollendarane flåten sin med over 60 prosent etter 1987, men heldt fangstkapasiteten nede ved hjelp av den midlertidige opplagsstøtta frå EU.

Årsmøtet i fiskarfagforeninga Fiskernes Forbund sa i ei fråsegn i januar at dei mistenker den danske regjeringa for å ta utvida nasjonaløkonomiske omsyn på fiskeriet sin bekostning. Konkret gir kvar opphogd fiskebåt nemleg EU-pengar til den danske statskassa, pengar som fiskarane meiner skulle vore brukt til å ruste opp flåten. Etter seks år med hogge-politikk, fryktar fiskarorganisasjonane at den danske flåten ikkje lenger er rusta til å kjempe med dei andre fiskerinasjonane, den dagen prisar og marknad tar seg opp att.

Fiskarforbund som trygdekontor

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Vær så god – 509 kroner dagen fem dagar i veka! På kontoret til Fiskernes Forbund i Skagen er det denne oppgåva – å betale ut arbeidsløysetrygd til fiskarane, som tar det meste av tida. I Danmark er det fagforeningane som administrerer utbetalingane, og i Fiskernes Forbund hentar no halvparten av dei 1200 medlemmane inntektene sine på denne måten. Det er krise i dansk fiskeri.

– Danske fiskeristyresmakter trur at EU er ein søndagsskule!

Når EU seier at vi ikkje skal fiske, så gjer vi ikkje det!

Ikkje til å leve av

På Skagen hamn låg «Senior» av Harstad og lossa nærare 200 tonn storsild frå Stadt då Fiskets Gang var innom. Betalinga var nærare to norske kroner pr. kilo, i følge fiskar Christian Lentføhr ombord. Halvtanna døgn hadde dei gått for dei kom til Skagen med sild i kjøleanlegget. Men det skal mykje til for å få to kroner kiloen for sild i Skagen, meiner Gert Nissen:

– Er silda lita, får ein berre 1,12 danske kroner pr. kilo, og sjølv med ein topppris på 1,82 pr. kilo, er det vanskeleg å få det til å gå rundt. Du skal minst 24 timar bort frå Skagen for å treffe på sild, og kanskje må du ligge i to-tre dagar for å få nok fangst. Då blir gjerne fisken dårleg på vegen heim, og du må levere på sildemjølsfabrikken til 60 øre kiloen!

Torsk har tradisjonelt vore viktig for Skagenfiskarane, men no skal det godt gjerast å tene til det daglege brød på torskefiske, meiner Nissen:

– Med den mengda ein no får lov å ta opp, kan fiskarane tene maksimum 2000 kroner i veka. Før 1. mars fekk båtar på 12 meter eller meir fiske 4,5 tonn på 14 dagar, etter 1. mars får dei berre ta 1,5 tonn på same tida, og dei med båt på under 12 meter får berre ta 1000 kilo på 14 dagar.

I vinter fekk Bornholm ein eigen kvoteordning for 60 båtar, som skulle få fiske så mykje at dei kunne greie seg. Men kva plan har fiskeriministaren for dei andre 540 båtane som til no har drive heiltidsfiske i Østersjøen?, spør Nissen.

Forretningsfører Gert Nissen i Fiskernes Forbund bruker mykje av tida si til å betale ut arbeidsløysetrygd til medlemmane.

Fiskernes Forbund er det minste av dei to forbunda som kjempar om fiskarane sin tilslutning. LO-forbundet Specialarbejderforbundet har 3000 medlemmar, før krisa hadde Fiskernes Forbund 1800.

Forretningsfører Gert Nissen har handfaste tal som viser at det må vere svært vanskeleg å leve av fiskeri i Danmark i dag. Men styresmaktene er for passive, meiner han:

Mykje fisk i havet

– Det er rart at dei baltiske landa kan levere fisk i enorme mengder, samtidig som kvotene er så små. Det er rett at det var dårleg med fisk før, særleg for to år sidan, men no seier danske fiskarar at dei aldri har sett så mykje fisk i Østersjøen. 14-dagars kvota fiskar dei opp på fire dagar! I 1987, då vi tok til å hogge opp den danske flåten, fekk vi høyre at hensikta var å få fleire fisk til den flåten som var att, men dei fekk aldri større kvote. No spør vi: «Kor er fisken blitt av?», seier Nissen, som heller ikkje har tillit til biologane:

– Medan forsøkskipa kjem inn utan fisk, har fiskarane båten full. Fiskarane veit at fisken flyttar seg. Difor er det ikkje meining i å gjere målingane på same staden to år på rad. Det er stor usemje mellom biologane og fiskarane om korleis dette bør gjerast, seier Nissen.

– Men noko må ein vel halde seg til? Trur du fiskarane er i stand til å regulere fisket sjølv?

– Ja, det er dei! Då det ikkje var torsk i Østersjøen, fiska dei ikkje torsk. Då dei sa at vi hadde overfiska silda, var det mykje torsk og kolmule. Fisket burde vore heilt fritt- den fisken det er minst av, fiskar ein ikkje på, seier Nissen, som meiner at kvotesystemet, slik det blir praktisert i dag, ikkje er godt nok. – det hadde vore betre med til dømes ein kvote pr. båt eller løyve til å fiske eit visst tal dagar. Slik kvota fungerer no, blir det fiska så mykje på ein gong at prisane blir pressa nedover. Hadde vi hatt ei jamnare fordeling av fiskedagane over tid, ville vi kunne halde prisane oppe.

heile tida hadde hatt eit opplagsstøtte som eit alternativ til opphoggingsstøtte:

– Dette er vanvittig av danske politikarar. Medan hollendarane la båtane i bøylene, hogg vi dei opp!, seier Nissen rysta.

Nissen vil ikkje skulde dei danske fiskeriproblema på dansk EU-medlemskap:

– Eg er ikkje så sikker på om det hadde gått betre om vi hadde stått utafør EU. Kanskje tvert imot. Men eg skulle ønske forhandlarane våre sto meir fast på at vi skal ha kvoter som står i høve til tradisjonelt dansk fiskeri.

Danskane har ikkje så mykje farvatn som andre EU-nasjonar er interessert i, men Nissen meiner det er best for danskane om Noreg står imot EU sine fiskerikrav:

– Eg vil råde norske fiskarar til å halde fast på krava om å styre egne ressursar, elles blir det attraktivt for dei store spanske og portugisiske båtane å kome nordover, og det blir eit problem for oss også!

Råde over eige hav

I 1987 då EU-reglane om opphogging kom, var Skagen-flåten på 182 båtar. I dag er det 82 att. Danskane har hogga opp meir enn det målsettinga skisserte opp – flåten er redusert med 20 prosent. I dei andre EU-landa, bortsett frå Tyskland, bygde dei nytt. Det verste for danske fiskarar var at dei ikkje før i 1993 fekk vite om at EU

Skatteauke etter fiskesvikt

Heller ikkje Nissen synest uttrykket «katastrofe» er for sterkt for å skildre kva fiskeriproblema har å seie for Skagen-samfunnet:

– Hovuddelen av inntektene her kjem frå fiskeria, eller frå import og filetering. Fiskerikommunane Skagen, Esbjerg, Tyborgøn og Hirtshals merkar alle det same: Inntektskatten blir sett opp fordi

«Senior» av Harstad fekk nesten to kroner kiloet for sild frå Stadt. Men vanlegare er det å få 1,12 D.kr. frå fiskeindustrien i Skagen.

fiskeria ikkje skaffar nok pengar. Samstundes får ikkje fiskarane nok kvoter til å forsyne industrien. Til dømes får fiskemjølfabrikken Fiskernes Fiskeindustri 84 prosent av råstoffet sitt frå utanlandske fartøy.

– Er du samd i at importen pressar prisene ned?

– Absolutt. Det er nok lettare å kontrollere minsteprisar for fersk fisk enn for importfisk – vi har ein kontrollør pr. 8 fiskarar! Vi har mistanke om at fisk ofte blir kjøpt til underpris i utlandet. For kvifor skulle ein elles kjøpe i Noreg og Sverige, når industrien kan få fersk fisk frå danske båtar?

Nissen meiner eit grunnleggande problem for fiskeria er forbrukarane sine nye matvanar:

– Forbrukarane har vent seg til å ete tredjeklasses «fastfood», smaklaus kvit fisk utan bein der smaken blir sett til etterpå. 80 prosent av fisken på verdsmarknaden er lysing og lyr, fordi desse har dei rette, smakause eigenskapane. Marnadsprisen er tre kroner. Då blir det vanskeleg å få 13–14 kroner for torsken.

Bør foredle sjølv

Lønene på fileteringsfabrikkane i Skagen ligg godt an samanlikna med annan dansk industri: Dei fleste har ei timeløn på over 100 norske kroner, og dei som berre får 91 eller 85, har i tillegg bonus. Men løna er berre god når det er arbeid å få, og det er det stadig mindre av, sjølv i Skagen, innfallsporren til EU for norske, svenske og russiske fiskeprodukt. Ein skulle tru byen ligg godt til for fiskeforedling, men no er det mest halvfabrikata som blir lasta på trailarane sørover. Sildefiletane går vidare til ferdiglaging i Tyskland, Holland, Frankrike, Italia og Spania, medan sei- og torskefiletar blir foredla i USA. Ein reknar med at Danmark berre i 1993 tapte tre milliarder kroner på ikkje å vidareforedle fiskeprodukt sjølv. Fiskarforbundsmann Nissen legg skulda på ei lovenndringa i 1989, som forpliktar arbeidsgjevarane til å betale løn to dagar etter at dei hadde hatt folk inne til arbeid, om det så berre var i nokre timar.

Arbeidsgjevarane i denne sesongavhengige bransjen har reagert med å legge ned foredling, kutte ut ekstra arbeidskraft, og køyre den faste arbeidsstokken hardare.

– Både arbeidsgjevarar og arbeidstakarar ønskjer å fjerne regelen om to dagars løn. Det er fint med tryggleik, men i denne bransjen veit ein ikkje når fisken kjem. Eit tilleggsproblem har vi hatt i reglementet for utbetaling av dagpengar: Berre du jobba ein time pr. veke, mista du 67 kroner av dagpengane dei andre vekedagane. Dermed hadde ikkje folk råd til å jobbe. Heldigvis tok dei denne ordninga bort frå 1. januar.

Skal Skagen-samfunnet overleve, er dei nøydd til å starte opp att med fiskeforedling, meiner Nissen. I dag er det berre ei bedrift som foredlar makrell i Skagen, og ei for ferdigproduksjon av reker og sild i Ålbæk nokre kilometer lengre sør.

Ingen alternativ til fisk

«Ikkje gå inn i EU!». Dette rådet får vi med til norske fiskarar frå dei danske kollegene vi møtte på hamna i Skagen. Alle skulda fiskeriproblema på EU, eller på dei danske fiskeriministrane, som er eit enda større trugsmål mot dansk fiskeri, skal vi tru fiskarane.

I vinter kunne danskane lese om ein fiskar som fekk 13 tonn store fine torsk i trålen medan han fiska i Østersjøen. Han hadde berre løyve til å lande nokre hundre kilo. Resten vert dumpa i havet. Denne historia, og ei reke liknande, som fortel om dumping av fisk til to-sifra millionar kroner, gjer ikkje kritikarane av dansk fiskeripolitikk mildare stemde om dagen.

At det har ikkje vore lurt å vere den snilleste gutten i EU-klassen, kan Skagen-fiskarane skrive under på. Dei som har mista båt og jobb, finn seg heller ikkje arbeid på land – all verksemd er avhengig av at det går godt i fiskeria i Skagen-samfunnet. Medan andre fiskebyar som Esbjerg har alternativ i oljeindustrien, har Skagen ingenting som kan erstatte tapte arbeidsplassar i fiskeria. Difor held Poul Poulsen og Erik Welle på «Lille Welle» fast på båt og bruk. Dei driv rekefiske i Skagerak og Nordsjøen, men låge kvoter og dårlege prisar gjer at dei balanserer på kanten av stupet. Hummarfiskar Gert Jørgensen jobbar åleine, og tener 2–3000 kroner dagen når han er ute i «Bluebird», berre ein times tur frå Skagen. Han minnest hamna for nokre år sidan – med 500 båtar ved kaiene. No er hamna eit sørgeleg syn, sukkar han.

Hummarfiskar Gert Jørgensen gir EU skulda for krisa i dei danske fiskeria, og åtvarar norske fiskarar mot å røyste for EU.

Berre fiskemjøl går godt

Av Ingebjørg Jensen

Skagensamfunnet med 14.000 innbyggjarar skakar i i grunnvollane på grunn av fiskerikrisa. Men på fiskemjølfabrikken Fiskernes Fiskeindustri (FFI), er det ingen krisestemming – tvert om, her har det gått for fullt døgnet rundt dei siste åtte åra.

Permitteringar veit dei knappt kva er, dei 84 produksjonsarbeidarane på fabrikken. Talet på tilsette har auka jamnt, i 1993 fekk dei åtte nye. I 1993 nådde dei ei toppproduksjon på 100.000 tonn mjøl og 30.000 tonn olje, laga av 525.000 tonn råstoff. Sidan 1986 har mjølproduksjonen gått opp med 45 prosent, oljeproduksjonen med 40.

Hente mjøl i Danmark

Då Fiskets Gang var innom, blei ei last av fiskeslaget skolest lossa frå ein dansk fiskebåt. Kwart døgnet kan dei få unna 2.500 tonn råstoff. Sjølv om 1993 var året dei produserte mest, var det i 1992 dei fekk mest råstoff til kai – så mykje at dei ikkje klarte å ta imot det. Derfor gjekk ein god del vidare til dei fire andre fabrikkane på Jylland – i Hanstholm der Bergens-ferja legg til, på Tyborgøn og Hvide Sande lengre sørvest på Jylland, og til Esbjerg heilt i sør. Her ligg den største fiskemjølfabrikken i Danmark, Esbjerg Fiskeindustri, som er ei samanslåing av to fabrikkar.

I siloane på FFI er det plass til 2.500 tonn råstoff. Fiskarane får mellom 55 og 77 norske øre pr. kilo, avhengig av kvaliteten, som blir nøye sjekka i laboratoriet på fabrikken. 30 prosent er høgkvalitets LT-mjøl, nettopp det norske oppdrettarar er ute etter til den kresne laksen. Mellom 20 og 25.000 tonn fiskemjøl går frå FFI til Noreg kvart år.

Mjøl til norsk laks var det nettopp den norske båten «Liv Marit» skulle hente med seg til mjølengrosfirmaet Ewos i Florø, då vi vitja Fiskemel-skaien. «Liv Marit» er ofte i Skagen etter mjøl, fortalde Knut Arild Stamnes, medan han frå båten heldt eit auge med lastearbeidet.

Rundt 80 prosent av produksjonen går til utlandet, det meste til Thailand, Japan og Fillipinane. Der er grisar og andre husdyr glupske fiskefôretarar. Også i Asia brukar dei fiskemjøl til ulike typar

akvakultur, men der får dei til god vekst hos fisk og krepsdyr utan å måtte bruke mjøl av høgste kvalitet.

Utanlandske båtar

Medan dei andre fiskefabrikkane i Skagen i periodar må sende arbeidarane heim, manglar det ikkje på råstoff til FFI. Mykje har dei siste åra kome frå norske båtar, eller islandske, færøyske og ikkje minst svenske båtar, som er dei utanlandske gjestane som oftast er å finne ved Fiskemelskaien. Dei kjem med brisling frå Østersjøen, og har ikkje store valet når den einaste svenske fiskemjølfabrikken, litt nord for Göteborg, berre kan ta imot 500–600 tonn i døgnet.

I 1993 skulda tillitsvalde ved norske fiskemjøl-fabrikkar dei tunge mineraloljeavgiftene for at norske fiskebåtar gjekk til Danmark med last. Med slike tilleggskostnader kunne ikkje norske fabrikkar tevla med danske prisar, hevda dei. Dei peikte på at dårlegare kvoter i Sør-Noreg førte til at mottakskapasiteten blei bygd ned, nyinvesteringar lagde på is, medan danskane utvida, noko vi fekk bekrefta i Skagen. Men no går færre norske båtar tar vegen til Danmark – i 1993 leverte norske båtar 512.681 hektoliter råstoff i Danmark, i 1992 over 800.000 hl. Nedgangen i leveringane til Danmark kan tyde på at lågare mineraloljeavgifter i Noreg har betra norske konkurranseevna til norske fabrikkar.

«I kø i Noreg»

– Dei fleste gongane vi har norske fiskebåtar her, er det fordi dei må stå i kø for å få levert i Noreg. Vi oppmodar ikkje norske fiskarar til å kome hit. Dei må dessutan søke løyve frå Noregs Silde-salslag i Bergen for å få lov å gå til Danmark. Det får dei berre lov når dei ligg nær nok, eller når vi betalar betre. Kanskje vi slepp litt billegare frå det enn norske fabrikkar, men vi tener pengar først og fremst fordi vi driv godt, seier direktør i FFI, Werner Broberg.

Av dei danske fiskemjølfabrikkane var det fabrikken i Hanstholm som tok imot mest norsk fisk i 1993 – 144.936 hl tilsaman, medan Tyborgøn tok imot 114.152 hektoliter. I Skagen tok FFI imot 97.631 hl, og det var her det meste av nord-sjøsilda frå norske båtar hamna, over halvparten av til saman 51.705 hl som gjekk til danske fiskemjølfabrikkar.

Strid rundt importfisk

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

I fjor vår sto danske fiskarar på kaia i Hirtshals og stengte vegen for norske fiskebilar. 40 fiskarar sto blokadevakt ved ein av fileteringsfabrikkane i byen. Fiskeindustriarbeidarane sitt fagforbund KAD fekk tre tonn tørr-is på dørmatta.

Motsetnadane går tvers gjennom den danske fiskerinæringa, med fiskefabrikkarbeidarar og importør/ eksportørar på den eine sida, og fiskarar og fiskebåteigarar på den andre. Fiskarane skuldar importørane for å kjøpe importfisk under minstepris, importørar og fiskefabrikkarbeidarar seier dei ikkje kan produsere nok berre på det danske fiskarar klarer å levere.

fleste er begge delar. Det meste av fiskeimporten generelt kjem frå Noreg, Sverige og Polen, sild spesielt kjem frå Noreg og Sverige. Eksporten frå Danmark går særleg til Frankrike, Spania, Italia, og Holland og Tyskland.

Skal dei klare å halde liv i forretning og produksjon, må importør/ eksportørane i Skagen ha importfisk frå utlandet, særleg Noreg, seier Drewes Røntvedt.

– Sidan Noreg har store mengder råvare, vil dei alltid vere ein svært viktig faktor i prisfastsettinga på ferskfiskmarknaden. Sjølvsgd kan det i periodar presse prisane når bilar med useld fisk er på veg til ferskfiskmarknaden, seier Drewes Røntvedt.

Heilt avhengig av import

Ein Skagen-bedrift som er hundre prosent avhengig av importfisk, er lakserøykeriet Skagen Laks i Røgerivejen. 2000 tonn røykelaks, litt gravlaks og porsjonsfisk produserer dei kvart år. Råstoffet kjem frå Noreg og Skotland, kundane held til i Tyskland, Frankrike og Italia. Det største problemet no, er dei ustabile lakseprisane, seier direktør Børge Juul Christensen.

– Problemet er at vi inngår langtidsavtalar kvart år mellom juni og august for eitt år framover. Då er prisane som regel blitt pressa nedover på grunn av mykje og stor fisk om våren, medan vi leverar mest før jul, seier Juul Christensen.

– Er ei ordning med minstepris for importert laks eit problem?

– Problemet for oss er at dersom minsteprisen kjem for høgt opp, forsvinn marknaden vår. Men elles er minstepris eit større problem for dei som importerer torsk og sei, seier Christensen.

Han har mange danske importørar med seg i at den skotske laksen oftast held høgare kvalitet enn den norske, særleg samanlikna med den sørnorske laksen. Men frå Møre og nordover kan ein få laks som liknar den skotske, seier han, og etterlyser ein meir fin-inndelt kvalitetsmerking på laksen. Det er stor skilnad frå anlegg til anlegg, og «Norsk laks» er for generelt, meiner han.

Skagen Laks sysselset til vanleg 80 menneske, før jul nærare 150. Høgsesongen varer i fleire månadar, og derfor utgjør ikkje løn for dei to første arbeidsløyse-dagane så mykje i Skagen Laks sitt lønsbudsjett som det gjer for dei andre fiskeri-bedriftene.

Men 50.000 D.kr. blei det likevel etter juleøkta.

Fiskernes Fiskeindustri i Skagen, tar no imot meir råstoff enn nokonsinne, medan resten av fiskeindustrien i byen er i krise.

Billegtilbod frå Noreg

– Det er ingen eksportørar i vår forening som har kjøpt under minstepris, men nokre av våre medlemmar har høyrd frå utanlandske kundar at dei har fått tilbod om varar til under minsteprisane direkte frå Noreg. Dette gjeld særleg mørksei i visse periodar. Det er Susanne Drewes Røntvedt, leiar i Skagens Fiskeeksportørforening, som seier dette til Fiskets Gang, i ein kommentar til skuldningane om at importørane av norsk fisk får råstoff til under minsteprisen.

Skagens Fiskeeksportørforening har både eksportørar og importørar som medlemmar, dei

Helseplan for fiskeoppdrett i Sogn og Fjordane

Helseplan for fiskeoppdrett i Sogn og Fjordane har vært et samarbeid mellom oppdrettsnæringen og forvaltningen. Styringsgruppen for prosjektet har vært et tverrfaglig utvalg med representanter fra oppdretterne, Fiskerisjefen i Sogn og Fjordane, Fylkesmannens miljøvernavdeling, Fylkesveterinæren for Hordaland, Sogn og Fjordane, Fiskeridirektoratets Kontrollverk og Sogn og Fjordane Fiskarlag. Prosjektet ble oppstartet i 1991 og avsluttet i 1994. Prosjektansvarlig har vært Sogn og Fjordane Fiskeoppdretterlag.

Bakgrunn

Bakgrunnen for igansettingen av prosjektet var først og fremst sykdomssituasjonen i næringen som påførte den enkelte oppdretter store tap. Det var også en erkjennelse av at utviklingen i næringen går raskt og at ny kunnskap og erfaring stadig kommer til. Denne kunnskapen skal «oppdages» og formidles til et stort antall næringsutøvere. Helseplanen bygget dessuten på ideen om at tiltak vil få størst effekt dersom næringsutøverne selv deltar i beslutningsprosessen. På denne måten får man også et mer balansert forhold mellom eget initiativ og pålegg fra styrende organer.

Målsetting

I den overordnede målsettingen for helseplan for fiskeoppdrett i Sogn og Fjordane; «Fiskeoppdrett i harmoni med naturen», inngår viktige elementer som god fiskehelse, redusert smittepress og redusert forbruk av antibiotika og kjemoterapeutika.

Prosjektet har også hatt som målsetting å øke samarbeidet mellom oppdretterne og øke kontakten mellom oppdretterne og andre i og utenfor næringen.

Fordi informasjon i liten grad hadde nådd røkterne i bedriftene, ble disse valgt som hovedmålgruppe.

Gjennomføring

Fylket ble delt inn i tre regioner, Nordfjord, Sunnfjord og Sogn, som igjen ble delt inn i 11 soner (sonelag). I hvert sonelag ble det valgt en sonekontakt.

Den praktiske gjennomføringen av prosjektet kan deles i to deler, som gikk over hverandre i tid. Den første, og mest tidkrevende, var besøkene i bedriftene. Formålet med besøkene var å motivere til økt innsats i det sykdomsforebyggende arbeidet gjennom å formidle holdninger, kunnskap og erfaringer.

Den andre delen av prosjektet var arbeidet i sonelagene. Ideen var at hver enkelt oppdretter skulle engasjere seg i planlegging og gjennomføring på lokalplanet. Dette foregikk gjennom etablering av lokale helseplaner tilpasset den enkelte sone, planlegging av behovet for permanente lokaliteter og beredskapslokaliteter og gjennom å øke kontakten mellom den enkelte oppdretter og oppdretter og forvaltning.

For å redusere det samlede smittepresset er det også viktig at andre aktører enn oppdrettere har kunnskap på området. Det ble derfor holdt kurs også for ansatte på brønnbåter. Disse fikk opplæring i gjeldende regelverk, internkontroll og desinfeksjon. På kurset møtte også mange fra ulike slakteri i regionen.

En viktig del av bedriftsbesøkene har dreid seg om å gi informasjon om bruken av biologisk avlusning med leppefisk. Målsettingen var, ved siden av å bedre fiskens helse, å redusere bruken av kjemoterapeutika som har en uheldig innvirkning på miljøet og på ansatte som arbeider med stoffet. Det ble holdt tre kurs, ett i hver region, i løpet av våren 1993. På kursene, der forskere fra Austevoll Havbruksstasjon og Havforskningsinstituttet, fangstseksjonen, var forelesere, deltok oppdrettere, fiskere, fiskerirettledere og veterinærer.

Gjennom prosjektet er det for øvrig gjennomført fagmøte om Infeksiøs Lakseanemi, seminar for saksbehandlere i kommunene og et Havbruksseminar som tok opp en rekke viktige saker med tilknytning til helse og miljø.

Erfaringer fra bedriftsbesøkene

For den som har fulgt oppdrettsnæringen noen år er det svært hyggelig å se den fremgang næringen har hatt, ikke bare m.h.t. vekst og kvalitet, men også det arbeid som er lagt ned for å opprettholde det naturlige miljø som finnes i og rundt oppdrettsanleggene.

Forskjellene i driftsrutiner på anleggene oppleves som store, ikke bare på grunn av varierende kunnskap, men også fordi noen oppdrettere ligger svært langt fremme med å ta i bruk den aller siste kunnskap og erfaring på områder vedrørende helse og miljø. Den andre ytterligheten finner man ofte i bedrifter med økonomiske problemer der motivasjonen er lav for å ta i bruk nye helse- og miljømessige prinsipp. De fleste anleggene som ble besøkt ligger, mellom disse, og gir totalt sett et godt inntrykk av oppdrettsnæringen i Sogn og Fjordane. Skuler man til de beste i bransjen, ser man imidlertid noe av det potensialet næringen har å arbeide mot for at vi skal få en samlet nivå-

heving. Kostnadene forbundet med smitteforebyggende arbeid blir i alle tilfeller relativt beskjedne i forhold til tap p.g.a. sykdommer som kaldvanns-vibriose, vibriose, furunkulose, ILA o.a. har påført den enkelte oppdretter.

For at bedriftene skal drive det godt i lengden er man avhengig av gjensidig tillit mellom røktere og driftsansvarlig. Bedriftene der ledelsen skaper økt engasjement og forståelse gjennom ansvarsdeling og skolering av sine ansatte, skiller seg ut i så henseende.

Helse- og miljøforholdene tilsier at det ofte er nødvendig for alle matfiskanleggene i et område å samarbeide for at det skal bli best mulig effekt av de tiltak som iverksettes. Den utstrakte horisontale integreringen de siste årene har gjort at slikt samarbeid er kommet i stand. Sommeren 1993 hadde 52% av matfiskbedriftene eierfellelskap med en eller flere matfiskbedrifter. 54% av matfiskbedriftene hadde eierfellelskap med settefiskanlegg og 70% av settefiskanleggene som var i drift, hadde eierfellelskap med ett eller flere matfiskanlegg. For de matfiskoppdrettere som tidlig forstod nytten av slikt samarbeid, har resultatene vært svært gode. Man har fått en god utnyttelse av de beste lokalitetene gjennom vekselbruk og adskilte årsklasser. Helseplanen har arbeidet for å øke samarbeidet, spesielt i forbindelse med utnyttelse av lokaliteter og fellesavlusing.

Resultat

Hva har vi oppnådd gjennom helseplanarbeidet?

Gjennom blant annet helseplanarbeidet i Sogn og Fjordane har man fått økt kompetanse og bevisstgjøring av røktere og driftsledere, som igjen har resultert i en rekke tiltak som har redusert smittepresset. Tall fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling indikerer at mengdene død fisk som følge av sykdom, har gått ned med ca. 70% fra 1991 til 1993. Også rutinene for håndtering av denne fisken har blitt bedre. Miljøvernnavdelingen fikk i 1993 ingen klager fra privatpersoner om ulemper som følge av dødfiskhåndteringen ved oppdrettsanlegg.

Fiskeridirektoratets Kontrollverks registreringer over medisinförbruk viser en markant nedgang i

kvantum foreskrevet medisin i Sogn og Fjordane, og et nesten bortfall av de medisintypene med uheldigst virkning for miljøet. Fra 1992 til 1993 er reduksjonen på 83,5% i fylket, noe som er en svært gledelig utvikling.

Som følge av arbeidet med å redusere smittepresset, har miljøvernnavdelingen hatt stor pågang på søknader om nye lokaliteter. Av lokaliteter som er omsøkt etter at helseplanarbeidet kom i gang, er det ikke gitt ett eneste avslag der grunnen er for dårlig reseipientforhold ved lokaliteten. Dette indikerer økt kunnskapsnivå på området, og resulterer i enklere og raskere saksbehandling i miljøvernnavdelingen.

Det er gitt tillatelse til å etablere anlegg på 71 nye lokaliteter i prosjektperioden. 26 gamle tillatelser er trukket tilbake eller gått ut i samme periode. De 69 kommersielle matfiskkonsesjonene i fylket disponerer i snitt 2,5 lokaliteter.

Mange oppdrettere har lagt ned et stort og kostbart arbeid for å stanse utbredelse av ILA. Ved oppstart av prosjektet var i alt 14 lokaliteter båndlagt p.g.a. ILA, mens det ved prosjektslutt bare var to båndlagte lokaliteter. Det har ikke vært registrert ILA-syk fisk i sjøen i Sogn og Fjordane siden 20.10.93.

Prosjektet har vist at det er behov for informasjon til både driftsledere og røktere i bedriftene, og at forskningsmiljøene må bli flinkere til å formidle resultater av sin forskning til næringsutøverne.

En har også erfart at fellestiltak og samarbeid i næringen er en tung og møysommelig prosess som tar lang tid. Det må likevel understrekes at det sykdomsforebyggende arbeidet er den enkelte oppdretters ansvar. Vi vil alltid ha svingninger i sykdomssituasjonen. Det er derfor viktig at det forebyggende arbeidet som det er lagt grunnlag for, fortsetter videre.

En forholdsvis detaljert rapport om oppdrettsnæringen i Sogn og Fjordane og arbeidet med prosjektet «Helseplan for fiskeoppdrett i Sogn og Fjordane» er skrevet av prosjektleder, og kan bestilles hos Sogn og Fjordane Fiskeoppdretterlag.

Måløy, 28.03.94,
Prosjektleder
Bent-Arne Gangso

Islendingar streikar mest

Blant arbeidarar i den vestlege verda er det ingen som streikar meir enn islendingane, skriv magasinet Af Vettvangi, utgitt av den islandske arbeidsgjevarorganisasjonen. I perioden 1982–1991 gjekk i gjennomsnittleg 550 arbeidsdagar pr. 1.000 arbeidar tapt i streik kvart år. Dette er langt framfor land med militante arbeidarrørslar som Italia med 350 streikedagar pr. 1.000 arbeidar.

Dei mest streikevillige er tilsette i stat og kom-

mune. Denne sektoren står for 60 prosent av alle streikedagar i perioden. Den mest omfattande streiken sto på i oktober 1984 då alle stat- og kommunetilsette streika i fire veker. Det førte til eit land i komplett stillstand. Den islandske arbeidsgjevarorganisasjonen meiner at Island kunne greid seg utan denne rekorden fordi slik statistikk kan føre til at utanlandske investorar vegrar seg for å investera i landet.

OL

Regionale markeder for fisk

Av adm. direktør Svein G. Nybø, Frionor A/S

Fremtiden for fiskeindustrien er lovende. Bunnen av lavkonjunkturen er passert og råstofftilgangen øker. I årene som kommer vil imidlertid regionale markeder få stadig større betydning fremfor en global eksport. Europa vil bli hovedmarkedet for norske fiskeprodukter. I resten av verden vil det bare være åpning for norske nisjeprodukter. Disse utsiktene setter debatten om EU-medlemskap i et nytt perspektiv.

Frionor har valgt å satse på virksomhet i tre verdensdeler – Europa, Amerika og Asia/Australia. Fra starten i 1946 var den internasjonale virksomheten basert på eksport av produkter med basis i råstoff fra Norge. Mulighetene for å betjene «hele verden» med norske fiskeprodukter ser imidlertid nå ut til å bli betraktelig redusert.

Ser vi på det amerikanske markedet, var det Canada, Norge, Danmark og Island som før 1990 var hovedleverandør av fiskeprotein. Eksporten skjedde i form av fileter og blokker av torsk, hyse og sei. I 1980-årene begynte fangsten av alaska pollock å få et visst omfang, men til å begynne med gikk fangstene til produksjon av surimi for det japanske markedet.

Etterhvert ble det store variasjoner i etterspørselen etter surimi i Japan samtidig som blant annet torskeprisene økte sterkt. Det amerikanske markedet var ikke villig til å kjøpe torsk for enhver pris. Tvert i mot oppdaget kundene at fileten av den billigere alaska pollock hadde kvaliteter som amerikanske forbrukere verdsatte høyt: fiskekjøttet var hvitt og smakte «lite fisk».

Amerika og Asia selvforsynt

Nå er produsenter og markedsførere av alaska pollock tungt etablert som ledende leverandører til kundene i det amerikanske markedet; en posisjon de vil satse mye på å forsvare i fremtiden. Norge og Island vil hverken pris- eller forsyningsmessig kunne levere de mengdene torsk som skal til for å være attraktive for amerikanske storforbrukere. USA vil i tiden fremover være selvforsynt med hovedkilden for fiskeprotein. Canada som betrakter USA som sitt hjemmarked, vil med økende torskefangster måtte ta opp kampen med alaska pollock. Men det blir neppe før århundreskiftet. Torsk, hyse og sei fra Norge, vil sam-

men med hoki fra New Zealand og hake fra Sør-Amerika være nisjeprodukter på det amerikanske markedet.

Et liknende bilde ser vi også i Sørøst-Asia. Asiatiske land er blant verdens største produsenter av fisk og sjømat. Oppdrettsnæringen i Østen er i voldsom vekst og kan ventes å få et betydelig omfang også i verdensmålestokk. Forbruket av fisk- og sjømat øker kraftig. Etterspørselen stiger i takt med velstands- og befolkningsøkningen. I enkelte land er det allerede en rask fremvekst av grupper med middels og høy levestandard. Flere av de asiatiske landene åpner seg dessuten mer for internasjonal handel, og den økte levestandarden vil kreve stor tilførsel av bl.a. fisk og sjømat.

Vi vil derfor også i Asia få en situasjon hvor de store lokale fskeressursene i økede grad går til lokalt forbruk. Dette gjelder i særlig grad hovedproduktene. Nisjeprodukter vil bli eksportert ut av regionen og spesialiteter vil bli importert fra andre regioner.

Norsk fisk til Europa

Europa vil måtte basere seg på fiskeprodukter først og fremst fra Norge, og med torsk som hovedfiskeslag. Tilsvarende vil norsk produksjon i økende grad bli avhengig av Europa som avtaker av den økte tilgangen på fisk. Også i Europa vil forbrukerne etterspørre nisjeprodukter fra de andre verdensdelene, først og fremst alaska pollock fra Amerika og hake fra det sørlige Afrika og Sør-Amerika. Men norsk torsk, hyse og sei har alle forutsetninger for å være mer konkurransedyktig, bedre tilgjengelig og mer prisstabil på det europeiske markedet enn produkter fra andre verdensdeler.

Russiske leveranser av fisk til Vest-Europa har økt sterkt de siste årene. Før 1990 fantes knapt noen sovjetisk fiskeeksport. Sammenbruddet i Sovjet Unionen har midlertid ført til en betydelig forsyning av russisk torsk fra Barentshavet blant annet til Norge. Når den økonomiske utviklingen stabiliseres og skyter ny fart i Russland og østeuropeiske naboland vil trolig storparten av denne fisken igjen gå til «innenlandsk bearbeidelse og forbruk».

Handelsblokker og internasjonale kjeder

Fremveksten og den økende betydningen av handelsblokker vil også bidra til den økende regionaliseringen. EF, EFTA, EØS og nå det utvidede EU er den europeiske dimensjonen. Utviklingen av NAFTA med deltakelse fra USA, Canada og

Mexico bidrar tilsvarende i Nord-Amerika. Vi ser også fremveksten av handelsblokker i Sørøst-Asia og mellom asiatiske Stillehavsland og USAs vestkyst – «The Pacific Rim».

Konsentrasjonene i handelen vil virke i samme retning. Sett i norsk og nordisk perspektiv opplever vi konsentrasjon både på grossist- og detaljistsiden. «Norden som hjemmemarked» vil snart bli mer enn et slagord, og da vil leverandørene både til detaljist- og storkjøkkenmarked måtte forholde seg til nordiske handelskjeder. Allerede ser vi at disse igjen utvikles videre til europeiske samarbeidssystemer. Veien er ikke lang til integrerte europeiske kjeder.

Leverandørene av fisk og sjømat er ikke tilsvarende interasjonalt utviklet, hverken i Norge eller det øvrige Norden og Europa. Men utviklingen blant kundene vil måtte tvinge frem en tilsvarende nordisk og europeisk internasjonalisering og konsentrasjon for de leverandører som vil være attraktive handelspartnere også i fremtiden.

Økte muligheter

Konsekvensen for norsk fiskeindustri blir økte muligheter, men også økt avhengighet av det europeiske markedet. Etter utvidelsen av Den europeiske union vil EU-landene representere nesten alle de viktigste og mest betalingsdyktige markedene for norske fiskeprodukter. Et utvidet EU har tradisjonelt tatt i mot ca. 75 prosent av

norsk fisk. Den regionaliseringen vi ser fremover, vil kunne øke EU til 80–90 prosent av markedet for norske fiskeprodukter. Etterhvert som land i Øst-Europa bedrer sin økonomi, vil trolig også disse få medlemskap i EU. Søknader fra flere er ventet allerede i løpet av 1994. Dette innebærer en ytterligere økning av markedspotensialet for norsk fisk i Europa.

Frionor og andre internasjonale selskaper vil måtte basere seg på lokale fiskeslag som råstoff for de mest konkurranseutsatte produktene innen hver verdensdel, men samtidig være markedsførere av attraktive produkter fra andre verdensdeler i nisjer av markedene. For produkter basert på norsk fisk vil et utvidet EU utgjøre hovedmarkedet. Norske produkter vil kun være nisjeprodukter i Amerika og Asia.

I Europa blir det avgjørende å opprettholde betydelige markedsandeler i de nordiske land og etablere selskapet sterkere med flere merkevareprodukter i resten av området. På grunn av tollforholdene blir det nødvendig å etablere mer produksjon innen EU så snart som mulig. Norsk EU-medlemskap øker derfor mulighetene for utvidet videreføring i Norge.

Vi har tro på norske muligheter internasjonalt. Men den viktigste basis for norsk fiskeindustri må bli Europa. Da kommer norsk fiskeindustri, etter min mening, vanskelig bort fra at norsk EU-medlemskap vil være det beste for næringen – forutsatt at avtalen også i fremtiden ivaretar norske forvaltningskrav.

Annonser 93. ÅRGANG

1. Norsk Fiskaralmanakk er den eneste publikasjon som årlig og samlet gir systematiserte sammendrag av de mange lover og bestemmelser som vedrører fartøyet, seilassen og fisket.

Aktuelle data blir hvert år ajourført for Almanakken av de institusjoner som stoffet sorterer under.

2. De årlige utgaver av «Norsk Fiskaralmanakk» anskaffes til bruk ombord i de fleste dekkede fiskefartøyer over 30–35 fot. Almanakkens nautiske tabellsystem nyttes ved undervisning i navigasjon for fiskere.

3. Opplegg og utstyr. De 64 grønne sider er et særtrykk av «Den norske Almanakk» med bl.a. klokkeslett for flo og fjære hver dag i 10 havner kysten på langs (og med minutt-differanse for 126 mellomsteder). – Innslag ellers er fargeplansjer for fyrlyskarakterer og sjømerker, og for identifikasjonslys og signalflegg. – Tabeller gir måned-data for de store nordlige fiskefelter. – På de gule sidene står de ajourførte sjøveisregler både i komplett utgave og i kommentert sammendrag (de årlige utgaver av Fiskaralmanakken dekker påbudet om at ajourført utgave av Sjøveisreglene skal finnes ombord i alle dekkede fartøyer). – Sidetall totalt ca. 350.

«Norsk Fiskaralmanakk» utgis av Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme. Utgaven for 1995 er 93. årgang i ubrutt rekkefølge. Tekniske data og andre opplysninger om annonser fås ved henvendelse til Deres byrå eller direkte til Selskabets forlegger.

A.S NORDANGER FORLAG

POSTBOKS 731, 5001 BERGEN - TELEFON 55 311 311 - TELEFAX 55 311 313

NORSK FISKAR ALMANAKK 1995

*Annonsebestilling mottas
nå for 1995-utgaven.*

Annonser i sort/hvitt.

*Annonser med gul, blå
eller rød tilleggsfarge.*

Annonser i firkfargetrykk.

Inspektører på kvalitetskurs

Fiskeridirektoratet kurser nå inspektørene til å stå bedre rustet i kampen mot bakterier og virus i fiskeindustrien. Nye krav til egenkontroll er den direkte årsaken til kursingen.

I slutten av april var om lag tjue inspektører fra kontrollverkets distriktskontorer samlet i Bergen for i løpet av uken bli kurset i blant annet mikrobiologi, hygienekontroll og egenkontroll. Seinere skal de resterende 60 inspektørene bli kurset tilsvarende.

EU/USA-krav til egenkontroll

Det er særlig på bakgrunn av at EU, men også at USA har innført strenge krav til kvalitet og kontroll som er årsaken til satsingen på egenkontroll nå.

Bedrifter som ønsker å eksportere til EU og USA må kunne dokumentere sine prosedyrer for egenkontroll og være bevisst på å redusere faren for uønsket påvirkning av kvaliteten på ferdigvaren.

Avdelingsdirektør Aksel Eikemo i Fiskeridirektoratets Avdeling for kvalitetskontroll understreker at for at de norske fiskeproduktene fremdeles skal være blant verdens aller fremste i kvalitet, er det ingen vei utenom egenkontrollsystemer i bedriftene.

– Med nye krav til egenkontroll blir ansvaret for kvaliteten på produktene i mye større grad overlatt bedriftene. Og slik bør det være. Våre inspektører skal i utgangspunktet bare sørge for at egenkontrollen fungerer slik den skal, sier Eikemo.

Betydelig effektivisering

For Kontrollverket vil kravene innebære at betydelig effektivisering av ressursene. Inspektørene kan nøye seg med stikkprøvekontroller i bedriftene, og bare forsikre seg om at egenkontrollen fungerer etter kravene.

– Fiskeriministeren mener eksporten av fisk og fiskeprodukter kan dobles i løpet av 10–15 år. Å innføre krav til dokumentasjon av egenkontroll og dermed kvalitet, er et svært viktig skritt for å kunne oppnå denne målsettingen, sier Aksel Eikemo.

– Et skritt på ISO-veien

Også fiskerinæringen hilser de nye kravene velkommen, i følge Per Dag Iversen i Fiskerinæringens Landsforening (FNL).

– Selv om det er en viss tregghet i bedriftene på grunn av at dette er en ny måte å tenke og at det krever en viss investering, forstår næringen at det er naturlig at ansvaret for kvaliteten blir lagt mer på bedriftens ledelse og operatører. Jeg vil understreke at egenkontroll-kravene bare er en begynnelse på veien til en ISO 9002-standard for hel rekke bedrifter, sier Iversen, som har vært med i «egenkontroll-utvalget», der både næringen og det offentlige har vært med.

FG Ronny Bertelsen

Her er gjengen fra Kontrollverket som slutten av forrige måned ble kurset i kvalitet.

Nytt fra

FISKERIDEPARTEMENTET

Føringstilskudd

Fiskeridepartementet har godkjent bruken av vel 3,6 mill. kroner til føringstilskudd i Vest-Norges Fiskesalags distrikt. Rammen for føring av levende sei med brønnbåt er på 2,2 mill. kroner og som frakttilskudd for ferskfisk avsettes 1,3 millioner kroner.

Notfanget sei til russerne

Fiskeridepartementet har gitt Norges Råfisklag tillatelse til å selge 2.500 tonn notfanget sei til russiske fabrikkskip. Det forutsettes at seien først tilbys norske kjøpere og at norske minstepriser følges ved salg til russerne.

Retildeling av konsesjoner

Fiskeridepartementet har sendt ut på høring utkast til forskrift om retildeling av konsesjoner etter konkurs i oppdrettsnæringa. Hensikten er å få en klarere rettstilstand og legge

forholdene til rette for å delegere myndighet til fiskerisjefene for retildeling konsesjoner. Dette vil kunne redusere saksbehandlingstiden vesentlig.

Tilskudd til kystreker

Fiskeridepartementet har fordelt tilskuddsmidler til kystreker mellom salgslagene med følgende summer: Norges Råfisklag kr. 1.134.000, Sunnmøre og Romsdal Fiskesalagslag kr. 10.000, Vest-Norges Fiskesalagslag kr. 19.000, Rogaland Fiskesalagslag kr. 347.000 og Skagerakfisk kr. 990.000.

Kontaktutvalg for fiskeutdanning

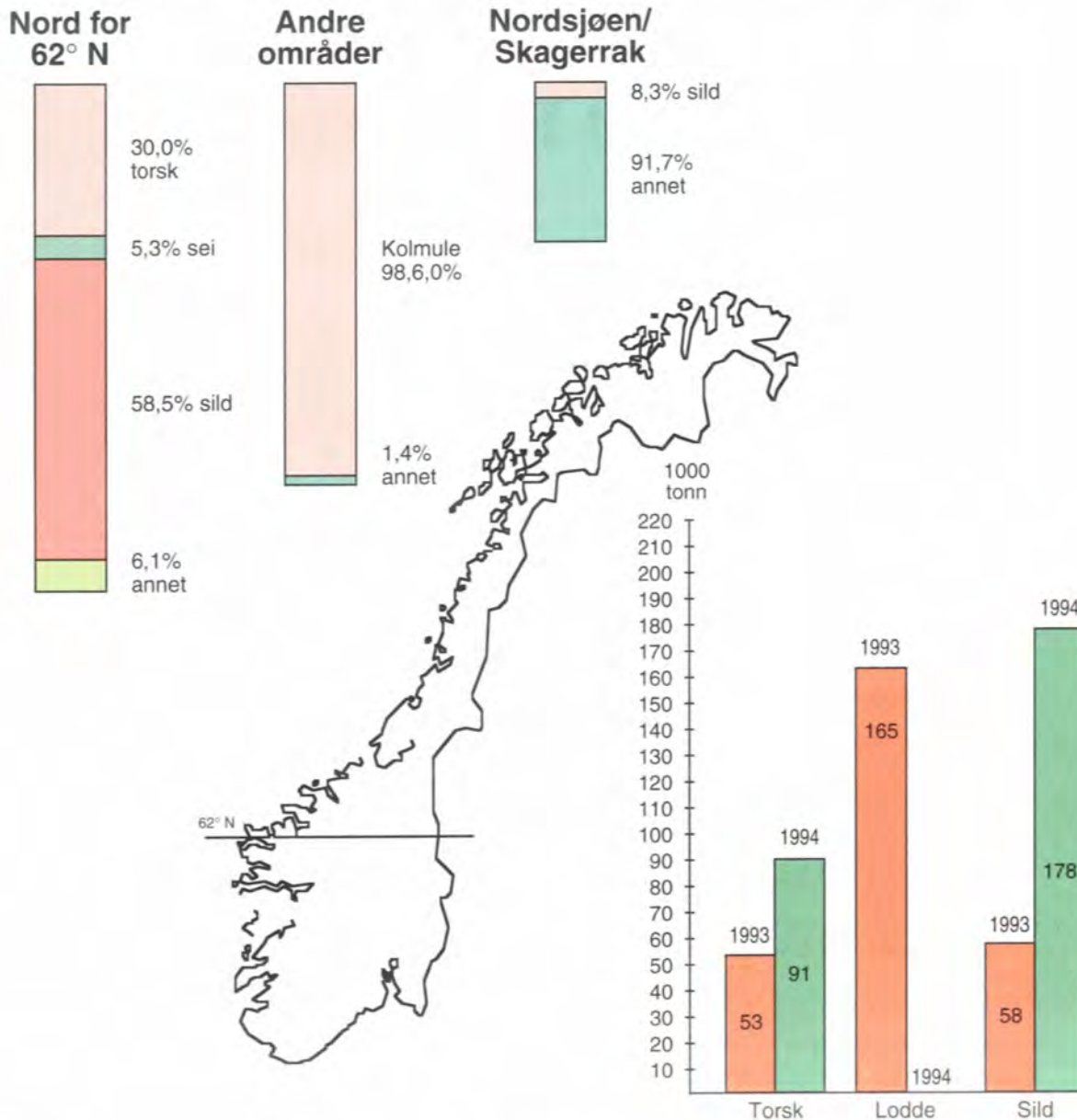
Fiskeridepartementet foreslår at det opprettes et kontaktutvalg for fiskeriutdanning mellom Fiskeridepartementet og Kirke, utdannings og forskningsdepartementet. Bakgrunnen er de mange oppgaver og framtidige utfordringer fiskerinæringa står overfor i utdannings- og kompetansespørsmål.

FiskeriekSPORTEN mot nye høgder

1993 var eit rekordår for norsk fiskeeksport, men dette året kan bli endå betre og norsk fiskeeksport kan nå ein verdi av 18 milliardar kroner i 1984. I fyrste kvartal auka eksporten med 750 millionar kroner i høve til same periode i fjor. Det er fyst og fremst betre marknad for saltfisk som hevar norsk fiskeeksport mot nye høgder.

Også eksporten av laks og sild viser auke. Russland er inne på sildemarknaden att, saman med andre Aust-Europeiske land. Tal frå Eksportutvalet for fisk viser at resultatet etter dei tre fyrste månadane i år er 4.515 millionar kroner mot 3.769 millionar i fjor.

Foreløpig oversikt over ilandført kvantum pr. februar 1994

Tabell 1 Alle tall i rund vekt

	Februar 1994				Til og med februar 1994	
	Alle områder	Nord for 62°	Nordsjøen/Skagerrak	Andre områder ¹⁾	t.o.m. februar 1994	t.o.m. februar 1993
Torsk	49 210	89 690	1 810	25	91 525	53 580
Hyse	6 910	10 695	365	20	11 080	6 045
Sei	17 630	15 760	7 850	120	23 730	14 990
Uer	2 070	2 625	25	5	2 655	1 165
Brosme	1 440	1 825	95	0	1 920	1 140
Lange/blålange	650	695	145	20	860	670
Blåkveite	295	400	0	0	400	145
Vassild	270	290	-	0	290	380
Pigghå	145	190	145	0	335	215
Lodde	-	-	-	-	-	165 265
Sild	90 475	174 175	3 755	0	177 930	57 975
Brisling	40	0	14 495	0	14 495	28 270
Makrell	1 990	0	4 240	0	4 240	960
Kolmule	24 600	0	0	28 800	28 800	26 450
Øyepål	6 980	0	11 185	0	11 185	11 295
Tobis	0	0	0	0	-	0
Reker	1 695	1 440	1 205	205	2 850	855

¹⁾ Inkluderer fangster tatt ved Jan Mayen, Island, Færøyane, Vest av Skottland, Øst-Grønland og NAFO.

Norges fiskerihøgskole med internasjonalt markedsføring

Det er med en ikke helt udelt glede direktør Odd handegård tilbyr høstens studenter internasjonalt fiskerimarkedsføring ved Norges fiskerihøgskole (NFH). Han er overbevist om at alle som tar studiet får jobb i det private. Og det betyr svikt i lærer-rekrutteringen til høgskolen.

Med en så stor vekt på internasjonalt markedsføring av fisk, kan NFH trygt si at dette tilbudet er unikt i Norge. En del andre skoler har riktig-

nok både fisk og markedsføring i tilbudet, men ikke på samme «tunge» måte som NFH får til høsten.

– Kombinasjonen av fisk og internasjonalt markedsføring, samt den vekten vi har lagt på dette, vil gjøre tilbudet ettertraktet i det private næringsliv. Vi har alt gitt et lignende tilbud som en spesialisering til fiskerikandidatene våre, og de har fått jobb før de er ferdig med utdanningen, opplyser Handegård til Fiskets Gang.

FG Ronny Bertelsen

Heit debatt om inntektsgaranti på Færøyene

Den heitaste debatten i fiskerimiljøa på Færøyene er omorganiseringa av inntektsgarantien for fiskarane. Det færøyske fiskarlaget – Føroya Fiskimannafelag – har gått knallhardt ut mot Landstyret og lagmann Marita Petersen etter at Landstyret og den danske regjeringa er vorte samde om å inkludera inntektsgarantien i krisepakken som Danmark har innvilga Færøyene. Avtalen inneber at Færøyene sparar sju millionar kroner på å innføre inntektsavhengig inntektsgaranti – dess meir du tener dess mindre frå garantifondet. Fiskarlaget skuldar både den danske regjeringa og Lagtinget for å fara med usanningar og har slått saka stort opp i fagbladet FF-bladid. Fiskarane ynskjer å klarleggja kvar initiativet til å inkludera inntektsgarantien opphavelig har kome ifrå.

Den danske statsministeren skriv i brev til Fiskarlagets formann Oli Jacobsen at initiativet kom frå Landstyret, medan lagmann Marita Petersen seier initiativet kom frå Danmark. FF-bladid samanliknar historia med syndefallet: Adam og Eva åt av kunnskapens tre. Adam skulda på Eva og Eva skulda på ormen. Fiskarlaget konstaterer at både den danske regjeringa og Landstyret meiner at avtalen ikkje er noko god løysing, men er likevel ikkje villige til å endra på punktet om inntektsgarantien.

«Og det rare er: Begge er samde om at dette ikkje er noko god løysing. Men set dei seg ned for å finna fram til ei løysing? Nei! I staden brukar dei kreftene på å skulda kvarandre for kven som er fadder for saka», skriv FF-bladid.

OL

Da vi vant i Haag

Del 1. Bakgrunn og dommen.

Av Per Solemdal, havforskningsinstituttet

Fiske med trål og garn og line på samme felt er en dårlig kombinasjon. Kampen for kystfiskernes hevdvunne fiskefelt ble kronet med hell i 1951. Da ga den internasjonale domstolen i Haag Norge medhold i å basere sin 4-mils fiskerigrense på rette grunnlinjer fra den ytterste skjærgårdsholme, og den engelske trålerne måtte trekke seg ut fra viktige fiskefelt.

I 1960 ble de utenlandske trålerne tvunget utenfor 12-milsgrensen. Denne grensen og det bilaterale forvaltningsregimet mellom Russland og Norge er garantien for en trygg framtid på kysten.

Denne saken er typisk for den store innsats og entusiasme som utløses når vitale, nasjonale interesser står på spill.

en viktig seier over de britiske trålerne. Denne kampen ble ikke utkjempet tilhavs med marinefartøyer og trålsakser, men ved den internasjonale domstolen i Haag.

Det var britene som anla sak mot Norge.

De mente at vi ikke fulgte internasjonal rett når vi definerte grensen mellom land og hav.

Denne saken hadde en lang forhistorie. Norge hadde hevdet 4 nm grense helt siden den såkalte Canselli Promemoria av 1812, men måten grenselinjen skulle trekkes var diskutabel. Norge trakk rette grunnlinjer fra karakteristiske fremspringende punkter, over havbukter og fjorder, uansett avstand mellom punktene. På Mørekysten var disse linjene blitt offisielt fastlagt i 1869, og i 1881 ble linjen trukket over Varangerfjorden: den var 30,5 nm lang. Britene mente at rette grunnlinjer maksimalt kunne være 10 nm.

Konflikten mellom Storbritannia og Norge ble skjerpet i 1935, da norske myndigheter i kgl. resolusjon fastsatte grunnlinjene fra Træna i Nordland til grensen mot Sovjetunionen. Et eksempel på hvordan grensene etter norsk og britisk (grønne linje) syn skulle trekkes er vist i kartskissen fra LoppHAVET.

Storbritannia reagerte kraftig på denne resolusjonen, men utenriksminister Koht sto fast på å sette vedtaket ut i livet. Den diplomatiske aktiviteten toppet seg i britiske trusler om å gi trålerne marine- eskorte, men denne trusselen ble ikke satt i verk.

Etter den annen verdenskrig kom den britiske trålaktiviteten i gang igjen, og norske myndigheter viste ikke lenger samme hensynsfullhet som tidligere. En rekke britiske trålere ble oppbrakt av fiskerioppsynet, multert og fikk fangsten inndradd.

Det hadde tidligere vært holdt flere ekspertkonferanser mellom Storbritannia og Norge om den norske fiskerigrensen, bl.a. i 1924 og i 1933. Her

Britiske trålere i nord-norske kystfarvann

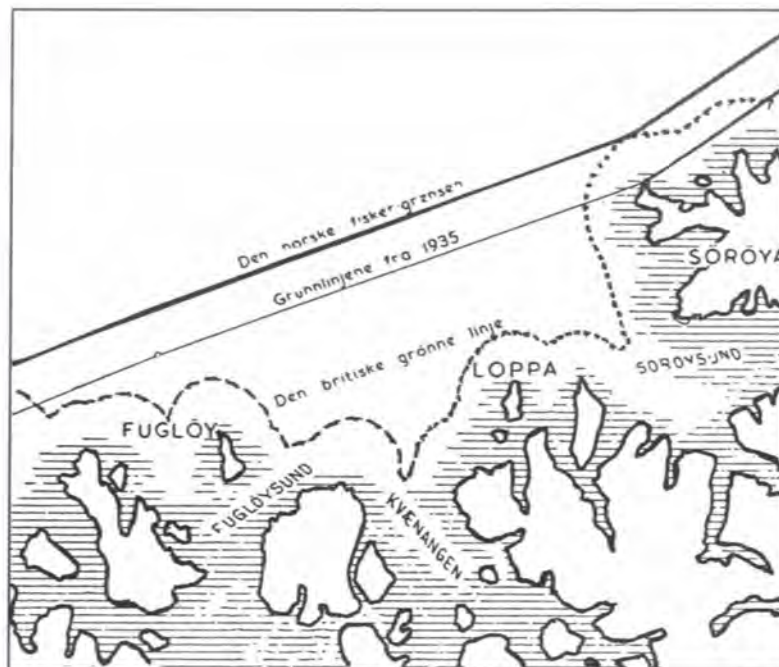
Fiskets gang nr. 12–1993 har en artikkel i forbindelse med 20-årsjubileet for islandingenes seier over britene i torskekrigen i 1974.

De britiske trålerne ble henvist til området utenfor 50 nm. Denne hendelsen var et ledd i den alminnelige utvidelse til 200 nm økonomisk sone i vår del av verden.

Det må i denne forbindelse nevnes at Norges Fiskarlag den gang stemte ned et forslag til en støtteerklæring til islingene fordi norske interesser i fisket på fjerne farvann fryktet konsekvensene. Et godt eksempel på hvilke interesser som har styrt Fiskarlaget svært lenge.

Allerede i 1951 hadde imidlertid Norge vunnet

Den norske
fiskerigrensen.
Grunnlinjen
fra 1935.
Den britiske
grønne linje.

ble den såkalte røde linje utarbeidet, som britene mente skulle gjelde som den norske fiskerigrense. I 1933 påsto britene at denne stilltiende avtalen var gått over til å bli en åpent uttalt overenskomst.

En slik ekspertkonferanse ble også holdt vinteren 1948–49, og denne konkluderte med et forslag som åpnet for britiske trålinteresser på visse strekninger. Men den norske regjering og Stortinget forkastet forslaget i juli 1949. I september samme år brakte Storbritannia fiskerigrensetvisten i Nord-Norge inn for Den internasjonale domstolen i Haag.

Årsaken til denne grensekonflikten var altså utviklingen i det europeiske trålfisket, som begynte i Nordsjøen, og allerede ved starten av vårt århundre hadde ført til overfiske. De store trålnasjonene var først og fremst Storbritannia og Tyskland. Omkring 1910 nærmet denne trålmadaen seg kysten av Øst-Finnmark.

Alvor ble det da den britiske tråleren «Lord Roberts» ble oppbrakt i mars 1911 og dømt for å ha fisket innenfor firemilsgrensen: britene hevdet 3-milsgrense.

Denne saken kom opp på høyt plan og daværende britiske utenriksminister skal ha uttalt til sin norske kollega: «Spørsmålet om sjøgrensene er så viktig for Storbritannia at det i påkomne tilfelle ville ta en krig med en stormakt om det».

Etterhvert som lokalkjennskapet langs norskekysten økte og den teknologiske utvikling skjøt fart, særlig da ekkoloddet kom i sivil bruk i 30-årene, vågde trålerflåten seg sørover i områder med vanskeligere bunnforhold. Trålaktiviteten økte særlig i området for det mest konsentrerte skreiinnsiget, fra Andenes til Røstbanken. Det var tyskerne som hadde gjort forarbeidet for denne utviklingen i trålfisket.

Den engelske trålaktiviteten i området førte snart til brukskollisjoner med faststående redskap, og britiske trålere ble oppbrakt av kystvak-

ten og fikk båter og fangsten konfiskert.

Proessen i Haag

Da Storbritannia brakte fiskerikonflikten inn for Haag-domstolen 24 september 1949 ble det nedsatt en komité på norsk side, «Fiskerigrensekomitéen av 1949», som forberedte saken grundig.

Det gikk 18 måneder fra stevningen ble tatt ut og til det siste skriftlige bidraget var innlevert, 30 april 1951. Det omfattende materialet som ble lagt frem for domstolen viste hvor stor betydning partene la i saken. De britiske innleggene, på engelsk, fylte 477 sider i kvartformat. De norske innleg-

gene på 1403 sider i oktav, var skrevet på domstolens andre offisielle språk, fransk.

Et av medlemmene i Fiskerigrensekomitéen, direktør ved Havforskningsinstituttet, Gunnar Rolfsen, samlet alle sakspapirer, ekspertuttalelser etc., i 10 store mapper som er arkivert ved Fiskeridirektoratets bibliotek i Bergen.

Dette store arbeidet ble ledet av regjeringens diplomatiske agent ved domstolen, Sven Arntzen, og høyesterettsjustitiarius Paal Berg (tidligere hjemmefrontleder). Komitéen hadde stor hjelp av den belgiske folkeretts ekspert Maurice Bourquin. Arntzens assistent, høyesterettsadvokat Jens Evensen, holdt et viktig innlegg under rettsaken med en analyse av sjøgrenselovgivningen i 34 stater.

Storbritannia stilte med sin fremste folkeretts ekspert, Sir Eric Beckett. Ved åpningen av den muntlige prosedyren kom selveste den britiske regjeringsadvokaten og la frem det britiske synet på Norges historiske rett til de nord-norske fiskegrunnene.

Det britiske rettssynet

Fra å være en diplomatisk-politisk sak, ble fiskerigrensetvisten i Haag en ren rettstvist. De britiske advokatene kunne henvise til at folkeretten hadde klare regler for hvordan et sjøterritorium skulle begrenses. Her kunne de øse fra den store Haagkonferansen for kodifikasjon av folkeretten som ble holdt i 1930.

Britene selv forfektet 3-milsgrense, som følger lavvannsmerket så nøye som mulig, og som konstrueres ved den såkalte sirkelbuemetoden. De trekker rette grunnlinjer over bukter som er mindre enn 10 nm. Når sund mellom fastlandet og øyer er smalere enn 6 nm blir øyens ytterkant grunnlinjen for beregning av sjøterritoret.

Men de britiske advokatene innså at i tillegg til

disse «fysiske» regler gjelder også visse historiske rettigheter når sjøgrensen skal fastsettes. Det gjelder både utøvelse av næringsvirksomhet og tradisjoner når det gjelder å holde andre lands borgere borte.

Men kystfiskernes driftsområder, som kunne belegges historisk både ut fra de tradisjonelle fiskeméd og kildemateriale, ville de britiske advokatene ikke akseptere som historisk norsk sjøterritorium. I stedet lanserte de en ny teori, som de prøvde å underbygge med sitater fra eldre og yngre norske kilder. De hevdet at som en følge av Bergensmonopolet hadde det nord-norske bankfisket forfalt i løpet av det 18. og 19. århundre, og blitt overtatt av russiske fiskere. De norske fiskerne hadde trukket nærmere land og inn i fjordene. Det var først da dette bankfisket tok seg opp igjen i det 20. århundre at norske myndigheter ville innføre de lange, rette grunnlinjer, ifølge de britiske advokatene. De så derfor på den kongelige resolusjon av 1935 som et forsøk på å vinne tilbake viktige fiskegrunner som var gått tapt under 200 års forfall.

Konklusjonen var at 1935-resolusjonen var folkerettsstridig. Storbritannia satt også opp et 11 punkts ønskemål som utkrystalliserte det britiske rettssynet.

Britene håpet at når domstolen hadde gitt dem rett i disse prinsippene, skulle Storbritannia og Norge i fellesskap, gjennom tekniske delegasjoner, fastsette fiskerigrensen i Nord-Norge, uten hensyn til resolusjonen fra 1935 eller de opprinnelige kravene. Men den gikk ikke!

Det norske rettssynet

De norske advokatene mente at det ikke fantes et slikt kompleks av folkerechtsregler for beregning av sjøterritoriet som britene påsto. Våre advokater argumenterte langs følgende hovedlinjer:

1. De britiske rettskildene holdt ikke vann. De fremste autoritetene britene holdt seg til, hadde gjort utrykkelig unntak for den norske kysten, p.g.a. de uvanlig inviklede geografiske forholdene.
2. Det britiske rettssynet stemte ikke med vanlig internasjonal praksis. Jens Evensen kunne påvise at av 34 regjeringer hadde samtlige en annen oppfatning av folkeretten enn Storbritannia. Særlig viktig var det at Danmark og Sverige delte synet på de norske prinsippene, som samlet ga en skandinavisk rettsoppfatning.
3. Alle stater måtte ha visst om og stilltiende godtatt de reglene Norge siden 1812 la til grunn for å beregne sin fiskerigrense, spesielt etter den detaljerte grensetrekkingen på Sunnmøre i 1869.

Det var trålfisket som utløste grensekonflikten, og av trålnasjonene var det bare Storbritannia som protesterte mot den nord-norske fiskerigrensen, og praktisk talt bare deres trålere som krenket

grensen. Tyskerne protesterte også, men slo seg til tåls etter en kort noteveksling.

Utover disse prinsipielle argumentene var det også mer praktiske problemer, som f.eks. måten å konstruere grunnlinjen på, se figur med de norske og britiske grensetrekkingene på LoppHAVET. Det engelske systemet ville gjøre det vanskelig for kystvakten og føre til at store, norske kyststrekninger ville bli internasjonalt farvann. Dette gjaldt særlig ytre del av Vestfjorden, LoppHAVET og SværholthAVET, områder med store fiskeresurser.

Den norske prosedyren i fiskerigrensesaken var ikke bare et angrep på det britiske rettssynet, men også en positiv fremstilling av Norges syn for beregning av sjøgrenser. Hovedregelen etter det norske rettssynet er at enhver stat har adgang til å bestemme bredden av sitt sjøterritorium og grunnlinjene for det, enten det gjelder å beskytte fisket eller andre historiske rettigheter. Grunnlinjene må følge kystens hovedretning, og må ikke gå utover det som er rimelig ut fra økonomiske, geografiske og historiske forhold. Praktisert på Nord-Norges kronglete kystlinje passer det med lange, rette grunnlinjer fra ytterste skjærgårdsholme.

Det avsluttende innlegget til Sven Arntzen sluttet med en påstand om at den kgl. res. av 1935 ikke var i strid med folkeretten. Men han la til at hvis domstolen kom til at folkeretten for beregning av sjøterritorium er slik som Storbritannia forfekter vil den nord-norske fiskerigrensen ikke stride mot folkeretten fordi den bygger på en anerkjent historisk næringsrett.

Det norske forsvaret bygde altså både på ren juss og hevdvunne rettigheter. Mye av arbeidet i komitéen hadde gått ut på å belyse de næringsmessige og historiske forhold i konfliktområdene fra forskjellige synsvinkler.

Dommen

Dommen er kort, bare 19 sider, og gir Norge rett på alle punkter; ikke en bisetning kan britene ta til inntekt for sitt syn. I stedet blir de gjentatte ganger skarpt kritisert av retten.

Det eneste retten kritiserer begge parter for er at de hadde vært for forsiktede, ved å begrense konflikten til en fiskerikonflikt. I realiteten gjaldt det Nord-Norges sjøterritorium i alle forhold, politiske som næringspolitiske. Det norske synet for beregning av sjøterritoriet ble vurdert positivt av rettens flertall, og knesatt som gjeldende folkerett. Premissene lyder her, som så mange steder ellers i dommen, som et ekko fra den norske prosedyren.

8 av 12 dommere mente at 1935-grensene i Nord-Norge ikke var i strid med folkeretten. Den amerikanske dommeren mente at det var unødvendig å ta stilling til folkeretten når den historiske rett var bevist.

Den eneste som støttet det britiske synet fullt ut, foruten den britiske dommeren, var den kanadiske.

Betydningen av den norske seieren i Haag

Da dommen forelå, i 1951, førte den til en viss engstelse for at kyststatene skulle foreta større grenseutvidelser, fordi Haag-domstolen skulle ha bygget på regler som gir kyststatene større frihet til å fastsette sitt sjøbelte enn en inntil da vanligvis hadde regnet med. Men Norges seier, som både bygget på folkerett og historiske rettigheter, satt ramme for hva kyststaten kunne tillate seg.

Retningslinjene for å trekke rette grunnlinjer inngår i den internasjonale «Territorial Sea Convention», artikkel 4. Denne artikkelen har en ordbruk som ligger svært nær rettsavgjørelsen i Haag fra 1951. Grunnlaget for å bruke metoden med rette grunnlinjer er temmelig vagt utformet.

Det er åpenbart mange nasjoner som har spekulert i dette. Men Norge fyller ihvertfall kravene for å kunne trekke rette grunnlinjer. Det viste dommen i Haag i 1951.

12-milsgrensen, som også er folkerettslig begrunnet, har defor hvilt trygt på disse grunnlinjene.

Da vår tidligere fiskeriminister Hoem gikk ut av regjeringen i protest mot forhandlingsresultatet i 1972, var det nettopp fiskerigrensen som sto i fokus. Daværende fiskeridirektør Klaus Sunnanå skrev i den forbindelse: «Det er helt på det rene at

Norge ikke har fått noen folkerettslig forpliktende avtale om hva som skal skje innenfor fiskerigrensen etter 31.12.1982. På dette viktige punkt foreligger bare erklæringer og forståelse. Formålet med disse er å gi fiskerne og det norske folk forøvrig tillit til Fellesskapet for fremtiden. Erklæringene er imidlertid avgitt under slike forhold og på en slik måte at en har all grunn til å se fremtiden i møte med engstelse og mistro.»

Har vi denne gang noen bedre garanti for å kunne opprettholde vår 12-milsgrense på lengre sikt? Denne grensen er en livsbetingelse for den norske kystbosetting, som er unik i europeisk sammenheng.

Takk til Olav Scram Stokke ved Fridtjof Nansens Institutt for hjelp med bakgrunns litteratur.

Referanser

- Chruchill, R. R. & Lowe, A. V., 1988. The law of the sea. Manchester University Press.
Giverholt, H., 1952. Den norsk – britiske fiskerigrensetvisten. Tidens Ekko, småskrifter om storpolitikk, nr. 1, 1952. 32 sider.
Sunnanå, K., 1973. Fiskerigrenser. Syn og Segn, hefte 4, 1973.

«G.O. Sars.», i *Vesterålen*, 15 mars 1994.

Den norske delegasjonen ved den internasjonale domstolen i Haag under fiskerigrensetvisten med Storbritannia. Vi ser blant andre delegasjonsleder Sven Arntzen som nummer en fra venstre og havrettsekspert Jens Evensen som nummer tre fra venstre. Videre C. J. Hambro som nummer fem fra venstre. Foto: Friezer-Stokvis fotobureau.

Er havets sølv kommet tilbake?

Endringer i sildefisket fra 1930-årene til i dag

Av

Ingolf Røttingen

Senter for marine ressurser, Havforskningsinstituttet

og

Per Sandberg

Fiskeriøkonomisk avdeling, Fiskeridirektoratet

Sesongens vintersildfiske er over, og i TV og aviser har det vært fokusert på at nå er silda «kommet tilbake.» Totalkvoten av norsk vårgytende sild i 1994 er 450 tusen tonn, hvorav 355 tusen tonn er tilgjengelig for norske fiskere. Med dette uttaket er kvantumet i vinter-, stor- og vårsildfiskeriene kommet opp på samme nivå som i 1930-årene. Og at 450 tusen tonn er mye sild, det kan illustreres ved at dersom en tar dette kvantumet og legger en og en sild etter hverandre, blir det en snor som er over 450 tusen km lang. (dvs 11 ganger rundt ekvator)!

Men selv om silda er «kommet tilbake» i den forstand at ilandbrakt kvantum er like stort nå som i årene like før krigen, sa fortoner nok «sildeeventyret» seg ganske annerledes i dag enn i 1930-årene. I denne artikkelen skal vi fokusere litt på disse forskjellene. La oss først gå 60 år tilbake i tid.

Noen trekk ved vintersildfisket i 1930-årene

Silda kom da inntil kysten (i området Bulandet – Stad) allerede i desember, og sildefisket spredte seg derfra nord- og spesielt sørover. Denne silda ble betegnet storsild, det var sild i god kondisjon med mye rogn og melke. Etter gyting ble silda tynnere og magrere og ble benevnt vårsild. Denne silda ble som regel dårligere betalt enn storsilda tidligere i sesongen. Vintersildfisket er samlebetegnelsen for stor- og vårsildfisket.

Garnforsøk var viktig for å fastslå sildas tilstedeværelse, men den viktigste måten å registrere sildas ankomst var ved «sildesyner», dvs. hval, fugl og andre tegn i naturen. I fangstsituasjoner kunne erfarne notbaser med hjelp av sildeloddet, en messingstreng med et lodd i enden, anslå mengde og størrelse på silda med stor nøyaktighet. Mange av disse verdifulle kunnskapene er nå gått i glemmeboken.

Men nye tider var på veg. I midten av 1930 åre-

ne fikk forskningsfartøyet «Johan Hjort» innstallert ekkolodd, og i Hjeltefjorden i januar 1937 ble stimer av norsk vårgytende sild for første gang registrert ved hjelp av ekkolodd. I 1990-årene skjer all lokalisering og fangsting ved hjelp elektroniske instrument, på hvert fiskefartøy er det i dag sonarer og ekkolodd, ofte med flere frekvenser.

Fangstsesongen i 1930-årene varte noen få og hektiske måneder. Figur 1 viser hvor vintersildfisket foregikk, og det går fram at områdene ved Karmøy var de viktigste vintersildfeltene.

Om en kikker i avisene fra disse årene, vil en se at sildefisket fikk bred dekning, og at store deler av befolkningen var engasjert i fangsten. Noen eksempler

Figur 1 viser relativ fordeling av fangst av vintersild pr område i 1930-årene (hvit søyle), og fangst av norsk vårgytende sild i 1993 (skravert søyle).

| Bergens Tidende av 5. februar 1931 finner en:

«**Vårsilden står under land ved Karmøy og ved Egersund.**

Garnfiskerne får rike fangster, og barn og oldinger må hjelpe til med saltingen.»

Og i Haugesunderen året etter (18 februar 1932):

«**Sturttfiske over helefeltet i gaar.**

Til Haugesund kom det i løpet av dagen inn vel 50.000 hl sild. Alt gikk til sildoljefabrikkene ut paa kvelden.»

Bergens Tidende torsdag den 5. februar 1931

Vårsilden står under land ved Karmøy og ved Egersund.

» God fornemmelse på netselt.

Karmøy, 4. februar.

Idag har fiskerne hatt en meget god dag med speilblankt hav og sol, og en stor sildetyngde. Det er selve storildtiden som sører søder land. 230 nettselvmag i Åkrehamn drog på nattselt for det meste i alle lander sydvest av Åkrehamn, ved Nyrving. Gjensidig hadde båtene godt 50 hl. Til sammen er tilført Åkrehamn, Svalandvik og Vedavågen 14—15.000 hl. garnsild siste dag. All går til salting, og på saltvoren er derfor stor travelt. Alle som kan går i sildarbeide, fra barn til oldinger, da det er mangeli på arbeidskraft. I Åkra er nu saltet 25.000 hl. eller åttendeposten av det kvantum som stukes her, om man skal få fullt på alle kvinner og sjønne. Utsiktene er de aller beste således at fiskerne venten en like god dag imorgen.

Snurperen derimot får forholdsvis lite da silden står for dypt for dem. En gammel snurperas uttaler at snurperne kanskje bør eksperimentere med dyper netter.

Det viste seg nemlig at svenske fliser som har større netter, tok sild her utenfor en dag da våre egne snurperne lite og mot fikk.

Garnfiskerne håper å gjøre et godt fiske år, mange søder med større netter enn snurperbåtene, da garnfiskerne har mindre menneskap og mindre utgifter. De er derfor vel fornøyet og arbeider med liv og lyst.

Egersund, 4. Vårsildtiden er nu begynt for Egersund. Igårtraftek kom der inn bertil 7300 hl. herav blev 200 hl. solgt til hjemmetorbruk efter en pris av 4 kr. pr. hl. Resten blev solgt til salting efter en pris av kr. 3,75 pr. hl. Hele fiskerittiden drog ut igårtraftek.

Stor- og Vårsildbåternes sammenstilling melder at efter de oplysninger som forelå igårtraftek er det av størstedelt saltet 237.755 hl. derav nord for Stadh 206.819 og syd for Stadh 120.936. Av vårsild er saltet i Haugesundsdistriktet 42.471 hl.

Garnfiskerne får rike fangster, og barn og oldinger må hjelpe til med saltingen.

Fiskemeldingene idag

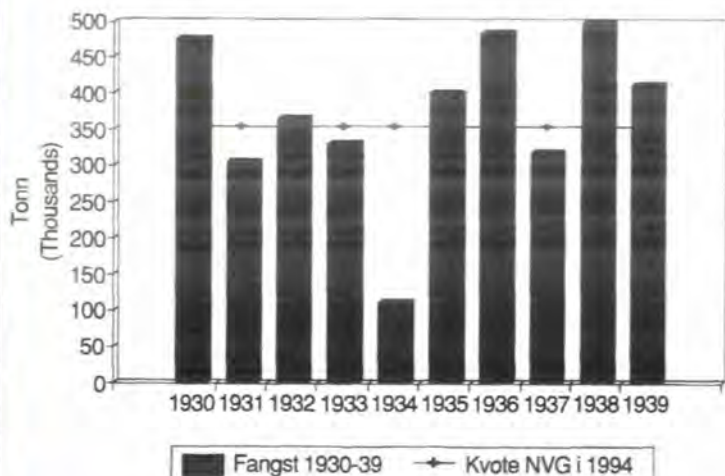
Litt ujevnt, men mest gode fangster ved Karmøy.

I Bergensdistriktet er der idag ikke noget fiske. Vi er på det nærmeste ferdig med størstiden, ser det ut for, og vårsilden har for alvor tatt land syd på, som den har gjort gjennom uiminnelege tider.

Fra Haugesund meldes at 30—40 båter er kommet inn fra Sirahavet med fangster fra 20 til 200 hl. På Skudefjorden hadde driverne små fangster. — Igår eftermiddag var der endel snurping ved Sira.

Garnfiskerne hadde gjennomgående bra, om enn litt ujevne fangster på strekningen Jeidung — Skude, liksom utenfor Kvilhaug — Svartingen. — Ved Egersund er fisket i full gang. Idag kom 170 skjøter inn med ujevne, men til dels gode nattseltfangster.

Totalfangst av vintersild 1930-1939 mot norsk kvote av NVG i 1994

Figur 2 viser hvor mye vintersild som ble fanget i 1930-årene.

Hvor mye vintersild som ble fanget i 1930-årene er vist på Fig 2. Det var først etter krigen at en fikk en voldsom økning i vintersildfangstene, med rekordkvantumet på omtrent 1 million tonn i 1956. Denne økningen, kombinert med et stigende internasjonalt fiske i Norskehavet var en viktig årsak til den etterfølgende ressurskrisen. I tillegg til kvantumet vist i figuren, ble det i 1930-årene fisket en del småsild og islandssild¹, men vintersildfisket var det langt viktigste.

I 1930-årene var vintersildfisket en del av levebrødet for ca 28.000 fiskere. Hovedsaklig bosatt i området fra Rogaland til Møre. Fiskerne fordelte seg på vel 3.600 fartøyer.

Silda ble tatt med garn, landnot og snurpenot, og roft regnet fordelte fangsten seg med 45% på garn, 15% på landnot og 40% på snurpenot. På denne tiden hadde en langt flere sildoljefabrikker enn hva en har idag, og store deler av fangsten ble levert til disse. I ett enkelt år (1936), ble det

¹ En omtale av Islandssildfisket i 1930-årene ligger utenfor rammen av denne artikkelen, men i stikkordsmessig form kan vi nevne følgende: Fangsten foregikk nord for Islands nordkyst. Silda var av god kvalitet (særlig i august når beitesesongen gikk mot slutten og silda var på sig mot overvintringsområdene). Silda ble saltet ombord i tønner, og ble betalt langt bedre enn vintersilda som hovedsaklig gikk til oppmaling. Et totalutbytte på ca 3 millioner kroner var vanlig i dette fisket i 1930 årene, altså omtrent 20% av verdien av vintersildfisket, selv om fangsten var under 5%.

produsert mel og olje av 2/3 av samlede fangster. Det øvrige gikk til fersk eksport, salting, hermetikk, røyking, agn og frysing, innenlandsk forbruk og krydring.

Verdien av vintersildfisket varierte naturlig nok fra år til år, delvis som funksjon av at oppfisket kvantum varierte og delvis som funksjon av fluktuierende priser. I 1930-årene ble det landet i gjennomsnitt ca 370.000 tonn vintersild hvert år. Svartåret i denne tiårsperioden var 1934 da det ble ilandbragt 110.000 tonn. Prisene lå mellom 25 kr og 55 kr pr tonn, og den totale verdien av vintersildfisket lå mellom 6 og 21 millioner kroner pr år, med et snitt på knappe 15 millioner kroner. Dette kan høres beskjedent ut, men om vi justerer verdien til kroneverdien i 1992 vil en finne at verdien av sildefisket i gjennomsnitt lå på vel 300 millioner kroner pr. år.

Hva en fisker fikk i lott i løpet av en fangstperiode på 2–3 måneder varierte nok dermed også kraftig fra år til år. Som et gjennomsnitt kan vi gjøre følgende regnestykke: Anta at verdien av fangsten ble fordelt 50/50 mellom eier av fartøyene og fiskerne. Med 28.000 fiskere skulle dermed hver fisker i gjennomsnitt få 270 kroner pr. sesong. Tilsvarende størrelse nevnes i «Fiskarsoge for Hordaland 1920–1990», og en spør seg om dette var god eller dårlig betaling. Omgjort i 1992-kroneverdi representerer en slik lott vel 6.000 kr, med andre ord langt mindre enn hva en fisker ville akseptert for fiske i 2–3 måneder nå for tiden. Men også i forhold til andre yrkesgrupper i 1930-årene har nok fiskerne hatt en lav inntekt.

Noen trekk ved fisket etter norsk vårgytende sild i 1990-årene

La oss nå forlate 1930-årene, og bevege oss tilbake til vår egen tid. Nå kommer silda inn til kysten i Vestfjordområdet, altså mye lengre nord enn i 1930-årene. Og tidspunktet er også forskjellig fra den tiden, nå søker silda «mot land» i september. Silda kommer ikke inn for å gyte som i 1930-årene, men for å overvintre. I de siste år har omtrent hele den voksne bestanden (over 2 millioner tonn!) overvintret i Ofotfjorden og i Tysfjord. Vi har også eksempler fra tidligere tider på at den voksne silda har søkt inn til Nord-Norge om høsten. Det skjedde i en 10-års periode rundt 1870, og denne «Storsild-tida» i Nord-Norge er skildret i flere av Knut Hamsuns romaner.

I 1990-årene fiskes sild i Vestfjorden i september. Dette er sild som er på veg mot overvintringsområdene i Ofotfjorden og Tysfjord, og som er av samme fine kvalitet (i slutten av beitesesongen) som den en i sin tid fisket ved Nord-Island i 1930-årene. Det gamle «Islandssildfisket» er altså på grunn av endringer i vandringsmønsteret flyttet til Vestfjorden og er blitt et ordinært notfiske og en del av storsildsesongen.

Mens en i 1930-årene startet fiske oppunder jul, strekker dagens fiske på overvintrende sild

seg fra september til ut i januar når silda forlater Ofoten og Tysfjorden for å vandre ned til gytefeltene. Disse er lokalisert fra Vestfjorden (kanskje enda lengre nord), – til Karmøy-Egersund. Den langt største delen av silda gyter på tradisjonelle gytefelt utenfor Møre. Den første storsilda kommer hit i første uke av februar, og dermed er fisket i gang. I midten av februar har all den voksne silda forlatt overvintringsområdene, og hovedfisket foregår på Møre, hvor fisket etterhvert går over til det som tidligere ble kalt vårsildfisket.

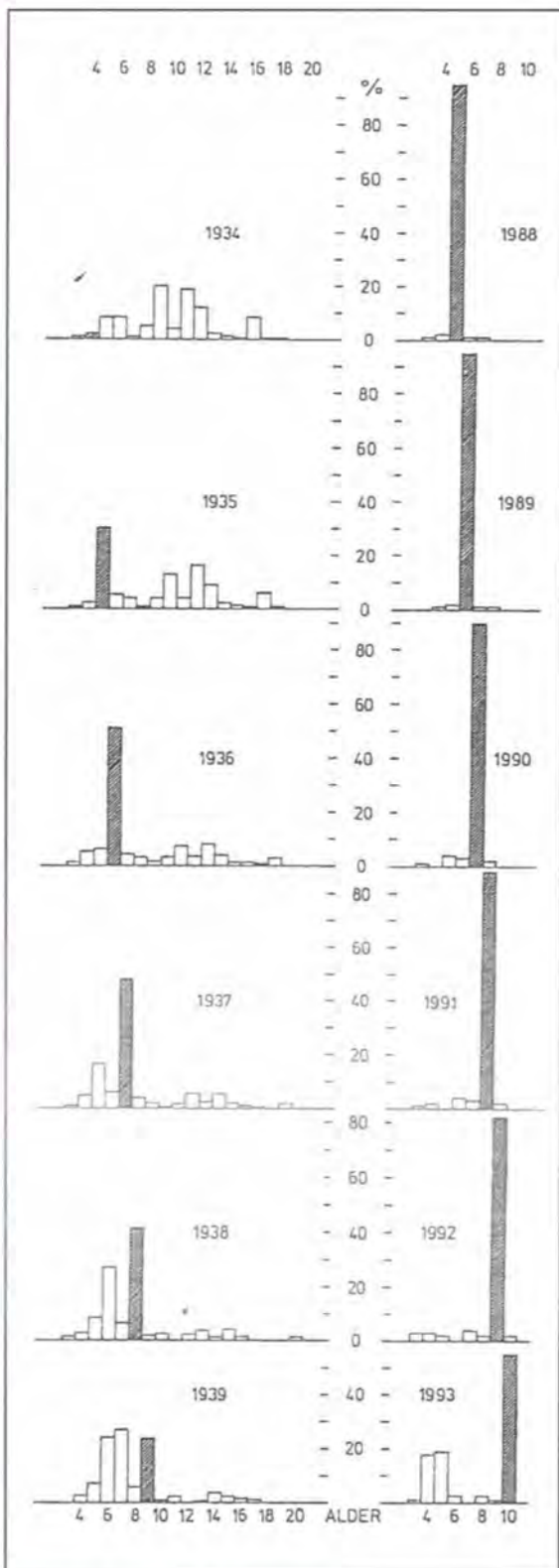
Overvintringsområdene er nå de viktigste fiskefeltene. Det tas altså mere sild utenfor Nord-Norge enn utenfor Vestlandet. Figur 1 gir en oversikt over områder hvor fisket foregikk i 1930-årene og i 1993.

Silda blir nå hovedsaklig tatt med ringnot (93%) som har erstattet 1930-årenes snurpenot. Det øvrige blir tatt med trål. Garn og landnot er nærmest utradert som redskap i forhold til 30-årene, og står for noen få hundre tonn. Forvaltningsmyndighetene har, i samråd med bl.a Norges Fiskarlag, fastlagt at 51% av sildekvoten tilfaller ringnotgruppen, mens 42% er avsatt til de mindre kystnotfartøyene og 7% til trålerne. De større ringnotfartøyene har teknologi som gjør det mulig å transportere sild av høy kvalitet til kjøpere langt fra fiskefeltet, mens de mindre fartøyene ikke har denne muligheten. Dette innebærer at de større notfartøyene har større muligheter til å levere til bedre betalende kjøpere enn det de mindre notfartøyene har. Dersom leveringsmønsteret av 1993 opprettholdes i 1994, vil ca 3/4 bli anvendt til konsum (det vil si ulike produkter til menneskeføde), mens 1/4 vil bli levert til foredling til mel og olje.

Figur 3 gir et generelt bilde av vandringsmønsteret for norsk vårgytende sild i 1930- (stiplede piler) og i 1990- (heltrukne piler).

I 1994 vil norske fiskere lande ca 355.000 tonn norsk vårgytende sild. Fangsten vil bli tatt av vel 700 fartøy. Gjennomsnittsprisen for norsk vårgytende sild var i 1993 vel 1.300 kr pr tonn. Med en gjennomsnittspris på 1.000 kr pr tonn i 1994, vil verdien av årets sildefiske beløpe seg til 350 millioner kroner. Dette vil være av tilsvarende verdi (målt i kroner) som sildefisket i 1930-årene representerte.

Figur 4 viser aldersfordelingen i gytebestanden i 1930-årene og i 1990-årene.

Sammenlikning av sildefisket i 1930-årene og 1990-årene.

Om en sammenlikner sildefisket i 1930-årene og 1990-årene ser en tydelig følgende utvikling:

Biologi

Sildas vandringsmønster i 1930-årene var ikke kjent for samtiden, men det er all grunn til å tro at silda hadde samme vandringsmønster som den hadde da vandringsmønsteret ble kartlagt på slutten av 1940-årene. Vandringsmønsteret for sild i denne tidsperioden er vist på figur 3.

Silda beitet i Norskehavet om sommeren og overvintret i områdene nordøst for Island. Den voksne silda var bare innom de norske kystfarvannene noen hektiske vintermåneder for å gyte.

Dagens vandringsmønster skiller seg fra det en hadde i 1930-årene ved at silda nå overvintrer i fjorder i Nord-Norge, mens silda i 1930-årene overvintret i åpne havområder nordøst for Island, se figur 3. Men det er nå som den gang de store områdene med planktonproduksjon i Norskehavet som danner grunnlaget for vekst og utvikling av gyteprodukter. Det endrede vandringsmønsteret gjør at silda nå oppholder seg 6 måneder i norske kystfarvann mot bare 3 måneder i 1930-årene.

Da som nå hadde en veksling mellom svake og sterke årsklasser. Fig 4 viser at i midten av 1930-årene dominerte en årsklasse bestanden, nemlig 1930-årsklassen. Aldersstrukturen i dagens sildebestand er også vist, vi ser her at 1983-årsklassen har dominert fullstendig i 1990-årene, det er kun i de siste år at en begynner å få tilskudd av yngre årsklasser.

I 1994 regner vi med at gytebestanden av norsk vårgytende sild er i underkant av 3 millioner tonn. Årets totalkvote gjør at vi nå opererer med en årlig beskatningsgrad på ca 15% (et relativt lavt tall i fiskeribiologisk sammenheng) på denne bestanden. Vi kan foreløpig ikke tilbakeberegne gytebestandsstørrelser fra 1930-årene. Men vi regner med at bestanden den gang var betydelig høyere enn i dag, og at en i 1930-årene derfor hadde en enda lavere beskatningsgrad enn hva tilfellet er i 1994.

Fisket

Fisket vil nå i stor grad foregå på overvintringsområdene, mens det i 1930-årene foregikk på gytefeltene. Silde sesongen i 1930-årene var derfor mye kortere (og mere hektisk) enn det den er idag.

Områdene ved Karmøy var de viktigste feltene i 1930-årene. Etter krigen ble det mindre og mindre sild på disse sørlige felt, og i 1959 var det siste året det ble registrert sildegyting her. I 1989 opptrådte det imidlertid igjen norsk vårgytende sild på disse feltene, og en har ved forskjellige type reguleringer forsøkt til en viss grad å skjerme det sørl-

ge felt i håp om at dette feltet skulle utvikle seg videre.

Store deler av fangstaktiviteten er dermed overført fra vestlandskysten til kysten av Nord-Norge i løpet av den 60-årsperioden som er gått. En kan si at det har foregått en regional endring av fisket. I 1930-årene ble alt fisket utenfor den sørligste landsdel, mens det i fjor bare ble tatt i overkant av 25% silda utenfor kysten av Sør-Norge. De øvrige 75% av fangstkvantumet ble i fjor tatt i fjordområdene i Nord-Norge.

Mens det i 1930-årene deltok 3.600 fartøy vil det i år delta ca 700. Forholdet illustreres ved følgende: Nå klarer 2 fartøy å fiske det 10 fartøy klarte å fiske i 1930-årene. Og ikke nok med det. I 1930-årene var det ingen fangstbegrensninger i form av totalkvoter eller fartøyskvoter. I 1994 har et vanlig ringnotfartøy en årskvotestørrelse av norsk vårgytende sild på ca 1800 tonn, i et fritt fiske ville den hatt kapasitet til å fiske det mangedobbelte. Større fartøy og innføring av kraftblokk i ringnotfisket forklarer mye av effektiviseringen. Antall fiskere er også redusert betraktelig.

I 1930-årene var fiskeren vanligvis fisker fram til påske, deretter jordbruker. Nå er han vanligvis heltidsfisker.

Anvendelse

Som nevnt ble 2/3 av fangsten i 1930-årene levert til mel/olje fabrikker. På denne tid eksisterte det langt flere sildoljefabrikker enn hva det gjør i dag, noe som gjorde avstand mellom fiskefelt og fabrikk kort. Etter bestandssammenbruddet i slutten av 1960-årene har det vært satt krav om at silda utelukkende skulle kunne fiskes for salg til konsum. Først i 1992 åpnet en opp for at et visst kvantum kunne leveres til mel/olje-fabrikker.

Kravet om at silda skulle leveres til konsum er nå betydelig liberalisert. Likevel ble så mye som 3/4 levert til denne type anvendelse i 1993, og denne trenden har også holdt seg så langt i år. Anvendelsen av silda har med andre ord skiftet fullstendig karakter. Mens fisket etter norsk vårgytende sild i 1930-årene hovedsaklig var et oppmalingsfiske, er det samme fisket i 1990-årene i langt større grad et fiske hvor sluttproduktet er konsum. Endringen skyldes hovedsaklig tre forhold:

- Åpning av større lavprismarkeder for konsumsild i det tidligere Øst-Europa, spesielt Polen.
- Teknologisk utvikling på fiskefartøyene innebærer at sild av topp kvalitet nå kan leveres til kjøpere langt fra fiskefeltet. Markedet for sild av konsum-kvalitet er dermed utvidet.
- Innføring av garanterte fartøyskvoter i den konsesjonspliktige ringnotflåten som innebærer at hvert fartøy er sikret en andel av totalkvoten, og kan fiske denne på et tidspunkt og i det tempo vedkommende reder selv ønsker. Slik sikkerhet reduserer sannsynligheten for styrtfiske.

Fremtidig forvaltning

Kunnskap om hvordan fangsten virker inn på bestanden av norsk vårgytende sild og sildas rolle i økosystemet i Norskehavet var adskillig mindre i 1930-årene enn idag. Viktige forvaltningsproblemer den gang (som nå) var kvalitet, tilgjengelighet og hvilken pris en kunne oppnå for silda. Diskusjonen gikk høyt om antall hektoliter, sildetønner og sysselsetting.

I tillegg til det ovennevnte må forvaltningen i dag ha et bredere perspektiv på den viktige ressursen som norsk vårgytende sild er. Vi vet nå at silda er den eneste bestanden som kan overføre de store planktonmengdene i Norskehavet til en biomasse (proteiner) som vi kan gjøre oss nytte av. Dette skjer gjennom at silda beiter på plankton, mens torsk og andre bunnfiskarter beiter på sild. Vi er derfor tjent med å holde en begrenset beskatningsgrad på silda for å holde en høy bestand. Gjennom en slik strategi kan vi nyttiggjøre oss den store biologiske produksjonen i Norskehavet. Videre danner sildas gyteprodukter, larver og yngel, en viktig basis for mange andre viktige kommersielle arter, f.eks torsken utenfor Nord-Norge og i Barentshavet.

Utbyttet av sildefisket utgjør altså bare en del av totalverdien som denne bestanden representerer for fiskerinasjonen Norge. Den øvrige verdien finner vi i form av verdien silda har for vår mulighet til å høste jevnt og mest mulig av våre øvrige fiskebestander.

En annen viktig oppgave forvaltningen må arbeide med er hvordan en best forvalter silda dersom den tar opp igjen sitt tradisjonelle vandringsmønster, og blir tilgjengelig for fiske på det åpne hav. Uten internasjonale avtaler om fisket på disse havområdene kan en risikere at det arbeidet Norge har lagt i å bygge opp igjen bestanden av norsk vårgytende sild har vært forjeves.

Oppsummering

Etter overfisket og bestandssammenbruddet i 1960-årene har en restriktiv forvaltning av bestanden av norsk vårgytende sild i 1970 og 1980-årene bidratt til at sildestammen nå igjen gir et vesentlig biologisk utbytte.

Når fangstmengden av norsk vårgytende sild er oppe på samme nivå som i 1930-årene, tegner følgende bilde seg:

Siden den gang:

- foregår fisket etter sild i større grad i Nord-Norge
- er flåten og antall fiskere redusert betraktelig, og
- har anvendelsen skiftet fra mel/olje til konsumprodukter.

Et hovedmål for forvaltningen i fremtiden blir å sikre høy og vedvarende avkastning av ressursen gjennom å gardere oss mot bestandssammenbrudd. Avkastningen av sildebestanden kommer både i form av fangst av sild, men også i form av fangst av de bunnfiskarter som beiter på sild. I tillegg blir det viktig å sikre fornuftige forvaltningsregimer på det åpne hav.

Avisartikkelen i Bergens Tidene som nevnt innledningsvis viser at svært mange mennesker på Vestlandet var direkte berørt av sildefisket. Det var salterier og sildeoljefabrikker på «hvert nes.» Til og med «barn og oldinger» var engasjert. Slik er det ikke i dag, det er større enheter, mere teknologi og mindre menneskelig arbeidskraft. For mange mennesker på kysten

i dag vil nok den eneste berøring med nåtidens «sildeeventyr» kun bestå i å observere lysene fra en ringnotsnurper som laster seg opp eller fører silda til et sentralisert mottak som f. eks. Måløy.

Referanser:

Norges fiskerier 1930–1940. Utgitt av Fiskeridirektøren.

Årsberetning vedkommende Norges Fiskerier 1936 – Nr. V. Utgitt av Fiskeridirektøren.

Johansen, K. E., Fiskarsoge for Hordaland 1920–1990.

Historikk statistikk, Statistisk sentralbyrå.

J. 29/94

Forskrift om regulering av fiske etter torsk i NAFO-området i 1994.

J. 30/94

(J. 27/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 1994.

J. 31/94

Forskrift om regulering av fiske innenfor det fleksible området på Moskenesgrunnen.

J. 32/94

Instruks for føring av forenklet fangst dagbok.

J. 33/94

Ikrafttredelsesforskrift om føring av forenklet fangst dagbok.

J. 34/94

Forskrift om regulering av fiske i det nordvestlige Atlanterhav og ved Øst-Grønland.

J. 35/94

Regulering av forsøksfiske etter blåkveite og breiflabb ved Færøyene i 1994.

J. 36/94

(J. 33/94 UTGÅR)

Ikrafttredelsesforskrift om føring av forenklet fangst dagbok.

J. 37/94

(J. 116/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift av 5. september 1990 nr. 728 om sluttседdel/bryggesедdel og mot-taksjournal.

J. 38/94

(J. 6/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med torsketral og snurrevad – Stenging av områder i Barentshavet og på kysten av Finnmark utenfor 4 n. mil.

J. 39/94

(J. 153/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med snurrevad – Stenging av områder på kysten av Finnmark innenfor 4 n. mil av grunnlinjene.

J. 40/94

(J. 5/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter torsk med konvensjonelle redskap nord for 62° n i 1994.

J. 41/94

Forskrift om endring av forskrift om regulering av garnfiske på Storegga og Nyegga etter blåkveite, blålange, hvitlange, uer og ulke.

J. 42/94

(J. 47/93 UTGÅR)

Forskrift om utøvelse av fiske i Grønlands fiskerisoner i 1994.

J. 43/94

(J. 17/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om adgang til å delta i fisket etter torsk med konvensjonelle redskap nord for 62° n i 1994.

J. 44/94

(J. 39/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med snurrevad – Stenging av område på kysten av Finnmark innenfor 4 n.mil av grunnlinjene.

J. 45/94

(J. 194/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter hyse med konvensjonelle redskap unntatt not nord for 62° n i 1994.

J. 46/94

(J. 26/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift av 29. november 1993 om reketraling – Stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

J. 47/94

Forskrift om stopp i fisket etter torsk med konvensjonell redskap nord for 62° n i 1994.

J. 48/94

(J. 38/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med torsketral og snurrevad – Stenging av områder i Barentshavet og på kysten av Finnmark utenfor 4 n. mil.

J. 49/94

(J. 176/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om fiske etter reker – Stenging av område i fiskevernsonen ved Svalbard, Svalbards territorialfarvann og indre farvann.

J.50/94

Forskrift om utøvelse av forsøksfiske etter blåkveite ved Færøyene i 1994.

J.51/94

(J. 41/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av garnfiske på Storegga og Nyegga etter blåkveite, blålange, hvitlange, uer og ulke.

J.52/94

(J. 48/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med torsketral og snurrevad – Stenging av områder i Barentshavet og på kysten av Finnmark utenfor 4 n. mil.

Lån og løyve

Merkeregisteret

Det opplyses nedenfor hvem som har fått evervsloyve, fartøyet navn og registreringsnummer, samt hvilke fangst-loyve som er tildelt.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Selskap under stiftelse Kystfisket A/S v/Thorbjørn Hansen Vannvåg	Manna F-75-M	Reke-/Lodde-/ Nordsjøtrål
Main Food A/S v/Jan A. Lerbukt Tromsø	Manna F-75-M	Reke-/Lodde-/ Nordsjøtrål
Selskap under stiftelse v/Maks Donald Karlsen Sørkjosen	Notbas T-200-S	Reke-/ Torsketrål
Selskap under stiftelse Lenvik Fiskeriselskap A/S Finnsnes	Stålfinn T-80-LK	Reke-/Lodde-/ Snurpenot/ Lodde-trål
Kjell R. Hansen Sommarøy	Haajafjord T-111-T	Lodde-trål/ Torsk/Makrell Nordsjøsiltd
Selskap under stiftelse v/Kåre Ludvigsen Sommarøy	Haajafjord T-111-T	Lodde-trål/ Torsk/Makrell Nordsjøsiltd
Selskap under stiftelse v/Leif Magne Sebulonsen Botnhamn	Haajafjord T-111-T	Torsk/Makrell Nordsjøsiltd
Selskap under stiftelse v/Hans Ole Møller Senjahopen	Haajafjord T-111-T	Torsk/Makrell Nordsjøsiltd
Selskap under stiftelse v/Inge Nordheim Sommarøy	Haajafjord T-111-T	Torsk/Makrell Nordsjøsiltd
A/S Skjsjervøyværing v/Bengt Are Korneliussen Skjervøy	Haajafjord T-111-T	Torsk/Makrell Nordsjøsiltd
Roy Johansen Melbu	Trænfjord N-4-TN	Torsk
Henk Pettersen Vadsø	Trænfjord N-4-TN	Torsk
Eivind Horremsbakk Aukra	Strandar M-7-SØ	Torsk
Odd Hansen Røstlandet	Bjørn Arild N-228-A	Torsk
Egil Arne Brochmann Havøysund	Trond Egil F-133-M	Torsk
Partsrederi under stiftelse v/Per og Ivar Hansen Nordlenangen	Tanja Marie F-505-M	Torsk
Partrederi under stiftelse v/Kyrre Pettersen Nuvsvåg	Tom Ivar F-123-L	Torsk/Lodde-trål
Vadsøfisk A/S Vadsø	Vadsøjenta F-2-VS	Torsk/Vassild
Partrederi under stiftelse v/Roger Albertsen Breivika	Morgan T-232-L	Torsk

Lån og løyve

 NR. 4
1994

Merkeregisteret

Det opplyses nedenfor hvem som har fått evervsloyve, fartøyets navn og registreringsnummer, samt hvilke fangst-loyve som er tildelt.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Selskap under stiftelse v/Thor Andersen Kvalsund	Trænfjord N-4-TN	Torsk
Selskap under stiftelse v/Tor Gunnar Kransvik Sørvågen	Trænfjord N-4-TN	Torsk
Selskap under stiftelse v/Kjell Ivar Vikten Napp	Trænfjord N-4-TN	Torsk
Selskap under stiftelse v/Jonny E. Aarsheim Ytre Stadlandet	Fernando SF-50-V	Torsk
Selskap under stiftelse v/Knut Ingvar Iversen Vevang	Kjalken M-22-HØ	Torsk/Reke Nordsjøtrål
Selskap under stiftelse v/Hans Fauske Valderøy	Kjalken M-22-HØ	Torsk-/Reke Nordsjøtrål
Selskap under stiftelse v/Jens Th. Pedersen Tomasjord	Rajoma F-178-NK	Ringnot
Selskap under stiftelse v/Odd Pettersen Tromsø	Rajoma F-178-NK	Ringnot
Partrederi under stiftelse V/Jens Egil Vea Vedavågen	Rajoma F-178-NK	Ringnot
Selskap under stiftelse v/Onny H. Ottesen Hammerfest	Rajoma F-178-NK	Ringnot
Georg K. Georgsen Vedavågen	Myrebuen N-85-Ø	
Partrederi under stiftelse v/Rune Baade Bø i Vesterålen	Bodøfisk N-508-B	Nordsjøtrål
Selskap under stiftelse v/Torstein Henriksen Tromsdalen	Stålfinn T-80-LK	Lodde-trål/ Snurpenot Reke-/Torsketrål
Selskap under stiftelse v/Guttorm Kristiansen Stakkvik	Stålfinn T-80-LK	Lodde-trål/ Snurpenot Reke-/Torsketrål
Selskap under stiftelse v/Roy Sebulonsen Finnsnes	Stålfinn T-80-LK	Lodde-trål/ Snurpenot Reke-/Torsketrål
Selskap under stiftelse v/Mareno Tøvik Bud	Kryssgrunn R-717-K	Nordsjøtrål/ Lodde-trål
Selskap under stiftelse v/Henry Benum Myre	Mogutt R-226-K	Nordsjø-/Lodde-trål Torsk
Ole Morten Vikestad Rørvik	Sundsværingen NT-363-V	Torsk

Lån og løyve

Merkeregisteret

Det opplyses nedenfor hvem som har fått evervsloyve, fartøyets navn og registreringsnummer, samt hvilke fangstloyve som er tildelt.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Dag Hansen A/S Tonnes	Faxen N-26-B	Torsk
Partrederi under stiftelse v/Karl J. Johnsen Ramberg	Jan Rolf N-23-F	Torsk
Selskap under stiftelse v/Jarl Magne Silden Måløy	Haugefisk SF-7-B	Torsk
Hjelmen A/S v/Per-Arne Erlandsen Kaldfarnes	Brinken Trål T-53-KD	Torsk
Selskap under stiftelse v/Henning Veibust Ålesund	Havskjer M-448-A	Ringnot/ Kolmule
Selskap under stiftelse v/Ingvar Jensen Silsand	Mefjordbas T-101-BG	Torsk
Selskap under stiftelse v/Rolf Kjell Giske Giske	Glomfjord FG-159	Torsk
Åge R. Sakariassen Farsund	Østervaag T-1-MV	
Selskap under stiftelse v/Johs J. Hareide Hareid	Tampen M-1-HD	Torsk
Selskap under stiftelse v/Jonny Aarsheim Stadlandet	Grotle SF-2-V	Torsk

Trål

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ovennevnte konsesjonstype og hvilke fiskearter den omfatter.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesj./type
P/R Bjønnes Lædre ANS Egersund	Gama R-62-ES	Nordsjøtrål
Norli A/S Vedavågen	Kryssgrunn R-717-K	Nordsjøtrål
Anne Kristin KS Egersund	Anne Kristin R-19-ES	Nordsjøtrål
Myrebuen A/S Myre	Myrebuen N-26-Ø	Nordsjøtrål
Otterlei Fiskeriselskap AS Fjørtoft	Otto Wathne M-1-H	Nordsjøtrål
Arnfinn Fjeldskår Lindesnes	Frida VA-22-LS	Avgrenset Nordsjøtrål
Toralf Nilsen Tananger	Røvær R-30-SO	Avgrenset Nordsjøtrål

Lån og løyve

 NR. 4
1994

Trål

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ovennevnte konsesjonstype og hvilke fiskearter den omfatter.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesj./type
Østervold Fiskeriselsk. A/S Torangsvåg	Eldjarn H-28-AV	Kolmule
K/S Drønen Havfiske Torangsvåg	Storeknut H-148-AV	Kolmule
P/R Kings Bay Leinøy	Kings Bay M-21-HØ	Kolmule
A/S Havskjer Ålesund	Havskjer M-448-A	Kolmule
Nerland og Stovvik Shipping A/S Vestsmøla	Holmingen M-218-SM	Lodde-trål
P/R Nagtind ANS Onøy	Nagtind N-30-L	Lodde-trål
Lenvik Fiskeriselsk. A/S Finnsnes	Stålfinn T-80-LK	Lodde-trål
P/R Sulagutt ANS Ålesund	Veidværing M-50-SA	Lodde-trål
Robert Brochmann Havøysund	Oddvar Jr. F-647-M	Lodde-trål
Myrebuen A/S Myre	Myrebuen N-26-Ø	Lodde-trål
Anne Kristin KS Egersund	Anne Kristin R-19-ES	Lodde-trål
Nordbyfisk A/S Eidkjosen	Stenbakken T-90-T	Lodde-trål
Norli A/S Vedavågen	Kryssgrunn R-717-K	Lodde-trål
Asløv Sandnes Vadsø	Sandnes Sen. F-109-VS	Torske-trål
Lenvik Fiskeriselsk. A/S Finnsnes	Stålfinn T-80-LK	Torske-trål
Eldborgtrål A/S Ålesund	Eldborgtrål M-292-A	Torske-trål
Hareide Trawl A/S Hareide	Tampen M-1-HD	Torske-trål
Asløv Sandnes Vadsø	Sandnes Sen. F-109-VS	Reke-trål
Tranøy A/S Søvik	Polar Prawns M-402-H	Reke-trål
Lenvik Fiskeriselskap A/S Finnsnes	Stålfinn T-80-LK	Reke-trål
Tromsø Fryseri og Kjøleanlegg A/S Tromsø	Tønsnes T-24-T	Reke-trål
Magne Klaudiussen Botnhamn	Notbas T-280-LK	Reke-trål
Nerland og Stovvik Shipping A/S Vestsmøla	Holmingen M-218-SM	Nordsjø-trål

*Livet
i havet
vårt ansvar!*

FISKERIDIREKTORATET

Fiskets Gang

- Artikler om fiskeriforskning, prøvafiske, leitetjenesten
- Intervjuer og reportasjer om aktuelle fiskerisaker
- Nytt fra fiskeridirektoratet
- Fiskerinyheter fra inn- og utland
- Statistikk for norsk fiske
- Oversikt over Norges eksport av fiskeprodukter

Kommer ut 1. gang i måneden.
Utgis av Fiskeridirektøren

Ja takk,

.....
Navn

.....
Adresse

.....
Poststed

bestiller Fiskets Gang

1 år for kroner 200,-

student kroner 100,-

1 år utland kroner 330,-

1 år utland m. fly kroner 400,-

Abonnementet blir betalt så snart jeg får tilsendt innbetalingskort.

Fiskets Gang

Boks 185
5002 Bergen